

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Магістерська робота

**ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ЖАНРОВИМИ
ОСОБЛИВОСТЯМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА МЕТОДАМИ
НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ДОСВІД**

АРАНЬОШ РОЗАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Студентка II-го курсу

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 10 /27 жовтня 2021 року

Науковий керівник:

Коприва А. Т.
канд. мист. знав., доцент

Консультант:

Кулін А. З.
ст. викладач

Завідувач кафедру:

Біда Олена Анатоліївна
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2022

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Магістерська робота

**ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ЖАНРОВИМИ
ОСОБЛИВОСТЯМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА МЕТОДАМИ
НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ДОСВІД**

Ступінь вищої освіти: магістр

Виконав: студентка II-го курсу

Араньош Розалія Олександрівна

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Науковий керівник: Коприва Аттіла Т.

канд. мист. знав., доцент

Консультант: Кулін Агнеш Золтанівна

ст. викладач

Рецензент: Тягур Василь Михайлович

кандидат педагогічних наук

Берегове
2022

**II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Pedagógia és Pszichológia Tanszék**

**A KÉPZŐMŰVÉSZETI ÁGAK ÉS MŰFAJI ISMERTETŐJEGYEIK
MEGISMERTETÉSE AZ ELEMI ISKOLÁS TANULÓKKAL AZ
ÉLMÉNYPEDAGÓGIA MÓDSZEREIVEL**

Magiszteri munka

Képzési szint: mesterképzés

Készítette: Aranyos Rozália

VI. évfolyamos hallgató

Képzési program: 013 Tanító

Témavezető: Kopriva Attila

a művészettudományok kandidátusa, docens

Konzulens tanár: Kulin Ágnes

adjunktus

Recenzens: Tyahur László

a pedagógiai tudományok kandidátusa

Зміст

Вступ	6
I. Що ж таке образотворче мистецтво	8
I.1. Класифікація образотворчого мистецтва	11
I.2. Галузі мистецтва що викладаються в початковій школі	19
II. Образотворчі жанри	23
II.1. Жанри, пов'язані з представленням людини	25
II.2. Жанри, пов'язані з представленням об'єктів	29
II.3. Жанри, пов'язані з пейзажним зображенням	32
II.4. Жанри, пов'язані з нефігуративним, стилістичним мистецтвом	36
III. Практична частина: Концепції професій, спрямована на розрізнення галузей та жанрів образотворчого мистецтва за базовим планом початкової школи в Україні	41
III.1. Презентація планів і сценаріїв занять, різних жанрів і тем образотворчого мистецтва	43
III.2. Оцінка професій	50
III.3. Представлення та оцінка анкети з оглядом професійних планів	53
Висновок	57
Резюме	59
IV. Додатки - Список використаної літератури	61
IV.1. Список використаних картинок	64
V. Додатки до практичної частини - Список картинок зроблених на практиці	67
V.1. Витяг для опитування вчителів	74
V.2. Запитання у вікторині Google	79

Tartalomjegyzék

Bevezetés	6
I. Mit is jelent a képzőművészet	8
I.1. Mit is jelent a képzőművészet	11
I.2. Elemi iskolában oktatott művészeti ágak	19
II. Képzőművészeti műfajok	23
II.1. Az emberábrázoláshoz köthető műfajok	25
II.2. Tárgyábrázoláshoz köthető műfajok	29
II.3. Tájábrázolással köthető műfajok.....	32
II.4. Nonfiguratív, stilizáló művészethez köthető műfajok	36
III. Gyakorlati rész: Képzőművészeti ágak és műfajok megkülönböztetését megcélzó foglalkozások koncepciója az elemi osztályos Ukrán Alaptanterv szerint.....	41
III.1. Foglalkozástervek és forgatókönyvek, a különböző képzőművészeti műfajok és témák bemutatására	43
III.2. A foglalkozások kiértékelése	50
III.3. Az foglalkozástervet véleményező kérdőív bemutatása és értékelése.....	53
Összegzés.....	57
Резюме.....	59
IV. Mellékletek-Irodalomjegyzék.....	61
IV.1. Ábrajegyzék.....	64
V. Gyakorlati rész mellékletei - Foglalkozáson készült képek jegyzéke	67
V.1. A tanárokat megszólító felméréshez készült kivonat.....	74
V.2. A Google kvízben feltett kérdések.....	79

Bevezetés

A tanítói pályára készülve a főiskolai képzés alatt több vizuális neveléssel foglalkozó tantárgyat tanultunk. Megismerkedtem a művészetet értelmező fogalmakkal és számomra is nagyon sok kérdést vetett fel ez a rendszer, hogy mit-hová sorolunk, mi a terminológia alapja, mi alapján határozzuk meg a műfajokat és ezek hogyan jelennek meg a stílusirányzatokban. Bár az látható, hogy a művészetet értelmezve sok szubjektív véleménnyel találkozunk, mégis érdemes a gyerekekkel is foglalkozni ennek a rendszernek és szaknyelvnek a megismertetésével. Ezért is tartottam fontosnak, hogy ezzel foglalkozzak a szakdolgozatom kapcsán.

A dolgozatomban ezt a művészeti terminológia megismerését és rendszerezését három részre osztottam fel. A szakdolgozatom első részében a kutatási munkám kapcsán, megvizsgálom az alapvető képzőművészeti ágak besorolását, a különböző formai jellegzetességeket. A szakirodalom feldolgozásánál Lyka Károly: Kis könyv a művészetről, Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I.-II. kötete és René Berger: A festészet felfedezése I.-II. kötete volt nagy segítségemre. Leginkább ezekből az irodalmakból, találok választ arra, hogy mit tekintünk képzőművészetnek, az alkotások milyen műfaji csoportokba sorolhatók. Bemutatok pár alapvető témaábrázolást, illetve különböző alkotói hozzáállásokat.

Azért is tisztázom ezeket a kifejezéseket, és témákat, mert a művészeti fejlesztés az elemi iskolás vizuális nevelés programjában erre épül, ezzel foglalkozik. Dolgozatom második részében a kutatásomra épülő gyakorlati tevékenységet, mutatok be, ami felhasználható az elemi osztályos pedagógiai munkában is. Olyan foglalkozás megtervezése volt a célom, amit a gyerekek is fel tudnak használni és érdekes is lehet számukra. Ezt két tanteremi foglalkozásból álló programban valósítom meg. Az első foglalkozáson a tanulókat megismertetem a képzőművészet terminológiájával, amiben elméleti tudást kapnak egy előadáson. A második részben a megszervezett foglalkozás, egy múzeumpedagógiában használt, úgynevezett „Bőröndmúzeum”-s tevékenységet vesz alapul; ennek keretein belül hozom testközelemből a képzőművészetek megtapasztalását.

A témával már három éve foglalkozom, amit a karantén helyzethez és a háborús állapotokhoz mérten folyamatosan alakítanom kellett, de ezzel is az alkalmazhatóság kipróbálása volt a cél, így több csoport létszámmal és különböző körülmények között, valamint eltérő korosztályos igényeket figyelembe véve is sikerült kipróbálnom a tevékenységet.

Az 2020-ban, a témában első gyakorlati foglalkozást otthoni körülmények között próbáltam lekiscsoportban, 3 fővel a vírushelyzetre való tekintettel első osztályos gyerekekkel.

Ezt követően a 2021-ben iskolai környezetben próbálhattam ki a gyakorlati foglalkozást a 2. osztályban, 25 fős csoportlétszámmal. Ezen a foglalkozáson több hibát is észrevettem, nehézségekbe ütköztem, amelyeket figyelembe véve változtattam a foglalkozáson.

Az idei évben, 2022-ben is elvégeztem egy friss a múzeumpedagógiai foglalkozást a 4. osztályban, amit az előző évekből tapasztalva „tökéletesítettem”.

Eredeti célom szerint több foglalkozást is vezettem volna a 2022-s évben, hogy a tevékenységet több iskola és osztályközösséggel megismertetve is kipróbáljam, így kapva átfogóbb képet az általam kidolgozott tevékenység alkalmazhatóságáról, erre viszont nem volt lehetőségem.

A karantén és a háborús helyzet miatt, a lehetőségeimet felmérve a szakdolgozatom gyakorlati részét kibővítettem egy kérdéssorral, aminek bemutatása és értékelése teszi ki a dolgozatom harmadik fő részét. Mivel nem tudtam több tevékenységet levezetni, úgy döntöttem, hogy a Kárpátalján dolgozó és gyakorló pedagógusoknak kiküldök interneten keresztül egy 17 kérdésből álló kérdéssort, amelyben megkérdeztem a válaszadók véleményét, hogy szerintük alkalmazható-e, illetve hasznos-e a foglalkozásterv és a tevékenységforma. Valamint arra is kíváncsi voltam, hogy milyen észrevételeik vannak a tevékenységgel kapcsolatban, amit kitaláltam.

I. *Mit is jelent a képzőművészet*

A művészet olyan régi, mint maga az ember, amely az emberi tevékenységnek, munkának egyik formája. Marx Károly úgy határozta meg a munka fogalmát, mint: „... a természeti dolognak emberi szükségletekre való elsajátítása, az ember és a természet közötti anyagsere általános feltétele, s ezért független ennek az életnek minden formájától, sőt közös sajátja az élet valamennyi társadalmi formájának.”¹

Ernest Fischer szerint a művészet valójában nem létezik, csak művészek vannak. Ma már valamilyen fantom vagy fétis a művészet.

A művészet egy szó. Csak úgy létezik, ahogy a szavak. Mint tapasztaljuk, a szavak és a dolgok másként léteznek. Pontosabban a művészet: egy fogalom, mégpedig gyűjtőfogalom, különböző dolgokat és eszméket nevezünk meg vele, amelyek valamiben mégis hasonlítanak egymásra.

A képzőművészet lényege, hogy a gondolatok megfogalmazásával, s azok megalkotásának létrehozásával dolgozik. Nem fontos a művek „használhatósága”.

A képzőművészethez tartozó csoportok a rajz, a festészet, a grafika, szobrászat, építészet, stb..

Rajz

Aligha van ősbibb, nemesebb kifejezési módja az embernek a rajznál, mindennek a képzőművészeti alapja. Minden műben jelent van, függetlenül az alkalmazott technikától.

A rajz a képzőművészetben a grafikához tartozik. A rajz általában ceruzával, tussal, tollal vagy krétával készített művészeti alkotás. ²

Grafika

A grafika a művészek saját kezűleg készített rajzainak, metszeteinek gyűjtőneve. A görög eredetű grafika szó ‘rajzolás’-t, ‘sokszorosítás’-t jelent.

„Gyakorlatilag a grafika a vonal művészete. Az a képzőművészeti ág, amely síkfelületen foltokkal és vonalakkal, kétdimenziós formákkal ábrázol háromdimenziós testeket.

Eszközei: a rajz, a távlat, a kompozíció. A rajz az ábrázolás önálló, sajátos törvényekkel bíró műfaja a képzőművészeti oktatás központja. Önálló műfaj, mert hajlékony, kifejezési eszközei egyszerűek és pontosak.”³

Festészet

---

¹ Ernest Fischer: A nélkülözhetetlen művészet [13. oldal]

² A képzőművészet iskolája I. [13. oldal]

³ Kovács Nemere: A képzőművészet története [7. oldal]

„Az a képzőművészeti ág, amely síkfelületen színfoltokkal és vonalakkal, kétdimenziós formákkal ábrázol háromdimenziós testeket.”

Termékei a kép vagy festmény, melynek eszközei a rajz, a fény és árnyék, a távlat, a kompozíció.⁴

Közös jellemzője, hogy színes anyagokat – festéket, üvegdarabokat, zománcot, fonalakat stb. – visznek fel, helyeznek el valamilyen hordozó alapra.

Szobrászat

A szobrászat, valamilyen háromdimenziós műalkotást jelent.

„A képzőművészeteknek az az ága, amelyik az emberi és állati testeket, tárgyakat szilárd anyagok megmunkálása révén, három kiterjedésben ábrázolja.,,

Termékei a kissozobor, nagy szabadtéri szobor, dombormű, érem és plakett.⁵

A szobor, mint műalkotás csak hosszú folyamatban készül el. Ez egy bonyolult munkamenet, amely nehéz technikai feladatok révén épül fel. Több különböző fázison vezet végig minket a művész, meddig eljut a kész műig.

Reinor, nagy francia festő illusztrálja, hogy „A szobor először elgondolás, azután rajz és csak ezután ölt testet.”⁶

A szobrászat elsődlegesen a térrel áll összefüggésben: kitölti, viszonyul hozzá, és hatással van az érzékelésére.

Platón, a természet utánzása

Arisztotelész Platón tanítványa volt, aki elég hamar elhidegül mesterének nézeteitől. Megteremtette egy új tudományágat, mely idővel a metafizika nevet kapta, s megalapozta a tudományos logika alapjait.

Arisztotelész esztétikája a mimézis fogalma, azaz az utánzás. Kifejti, hogy a művészet elsődleges feladata, hogy az ember, aki társas lény belső jellemvonásait kell utánoznia, hiszen ez határozza meg az emberi magatartást és a társadalomhoz való viszonyt is. Írásában az utánzó művészeteket bírálta, mert ezek eltávolítják az embert az eszmék és az igazság megismerésétől.⁷

Ellentétben Platónnal, akinél a mimézis fogalma szerint a művészet a valóság tükré. Szerinte a természetben lévő dolgok az örökkévaló, elvont létezők utánzatai, a művészet, mely utánoz, az utánzatot utánozza, vagyis a valódihoz képest alacsonyabb fokon másol.⁸

---

⁴ Kovács Nemere: A képzőművészet története [5.oldal]

⁵ Kovács Nemere: A képzőművészet története [5.oldal]

⁶ A képzőművészet iskolája I. [212.oldal]

⁷ Az esztétika az antikvitásban

⁸ Mészáros Márta [8-11. oldal]

Ezzel szemben Arisztotelész a képzőművészet csak közvetett utánzásra képes, amely a Politikában, a muzikében jelenik meg. „Arisztotelész szerint tehát minden művészeti ág és műfaj mimetikus természetű, s ezek között csupán az utánzás tárgya, módszere és eszközei tesznek különbséget.”⁹

A művészet nem utánzás, ezt nem lehet elégszer hangsúlyozni. Amennyiben a technika világa fejlődik, nem jelenti azt, hogy a művészet is vele együtt halad. Mert a művészet haladását nem a vízió tökéletesebbé tétele mutatja, hanem az, hogy a művészek képesek-e az új igazság kifejezésére vagy sem. Nagy teljesítményt kell nyújtani az igazi remekműnek.¹⁰

---

⁹ Az esztétika az antikvitásban

¹⁰ René Berger: A festészet felfedezése [159.old.]

I.1. Mit is jelent a képzőművészet

„Ha valamely műalkotás zavarba ejt bennünket, kötelességünk vizsgálat tárgyává tenni a művészt és magunkat is. A helyes magatartás nem az alkotás egyszerű elfogadásán vagy visszautasításán alapul, hanem a megalapozott ítéleten, miben hisz a néző, mert alapos oka van erre. Ilyen jól megalapozott ítéletet kizárólag az esztétikai érték megvizsgálásakor alakíthatunk ki a magunk számára.” (René Berger)

Minden művészet legtöbbször csak egy érzékszervünkhez szól, vagy amennyiben többhöz, akkor is van egy szerv, amely vezérszerepet tölt be. Ilyen például a hangszeres zene, amely szintén egye érzékhez irányul, a fülhöz. Ahogy a képzőművészet is csak egyhez szól, a szemhez. Viszont egyes érzékünk, különösen a szem többféle befogadásra is képes. Az építészes és a szobrászat a testek térbeli kiterjedésével törődik, így a tér észlelésére alapoz, vagy a festészet és a grafika, amely a felület észlelésére terjeszti ki hatását. Ebből következtethetünk arra, hogy minden művészeti ág álaszt egy „privilegizált érzékelést” amely tárgymutatóvá fejlődik az árnyalatok sokaságával.¹¹

A képzőművészet lényege, hogy a gondolatok megfogalmazásával, s azok megalkotásának létrehozásával dolgozik.

A képzőművészet egy művészeti ág, melynek különböző ágai vannak: festészet, grafika, szobrászat. Ezek az ágak egymástól az alkalmazott technikákban, a felhasznált anyagokban és a kifejezésmódokban különböznek.

A következőkben ezeket az ágakat fogom részletesebben bemutatni, hogy közelebről megismerkedjünk a képzőművészet műfajaival. Megtudtuk, hogy a képzőművészet minden olyan alkotás, amihez nem csak művészi szellem, hanem anyag (matéria) is szükséges.¹²

Festészet

A képzőművészet egyik ága a festőművészet, amely vonalakból, síkbeli színekből, állít elő művészi alkotást. Terméke a kép vagy festmény. Anyagától függően lehet olajfestmény, tempera, akvarell, gouache, freskó, mozaik, üvegfestmény, tűzzománc, textil stb. Közös jellemzője a technikájuknak, hogy színes anyagokat – festéket, üvegdarabokat, zománcot, fonalakat stb. – visznek fel, helyeznek el valamilyen alapra.¹³

A festmény lehet ábrázoló, azaz figuratív, vagy nem ábrázoló, vagyis nonfiguratív.

---

¹¹ René Berger: A festészet felfedezése [160.oldal]

¹² René Berger: A festészet felfedezése [161.oldal]

¹³ René Berger: A festészet felfedezése [7.oldal]

A figuratív festészet az ábrázolás alapján különböző műfajokra osztható: lehet életkép, tájkép, csendélet, arckép, stb. Alkalmazása szerint a festmény lehet táblakép, falkép, miniatúra, stb.

A képzőművészethez napról napra fokozott érdeklődéssel fordul a publikum, különösen a festészet felé. A festészet manapság már olyan jelenlétté vált, amelytől szinte kijelentést várunk el.¹⁴

Különböző festőtechnikákat ismerünk, különböző festékek anyagától függően.

Az enyvesfesték – ez a legrégebbi festőtechnika, amelyet ismerünk. Már az egyiptomiak előtt megjelent, valószínűleg állati enyvvvel összekevert gipsszel alapozták a fa táblákat, és erre festették rá a festéket. Az egyiptomiakra legjellemzőbb színek a sárga, a vörös, a kék, zöld, fehér és fekete, amelyet a természetben előforduló anyagok segítségével kevertek ki. Nem csak régen, de ma is sokféle használatra, pl. ma szobafestők is leginkább ezt használják. A gouache is enyves festék. Az enyves festék oldható vízben megszáradása után is, ami lehetővé teszi, hogy könnyen javíthatunk a festményen.¹⁵

A viaszfesték (enkauszika) – szintén a legrégebbi festőtechnika. Talán ez a leginkább időtállóbb. Először hajókat festettek be vele, később már táblaképeket is készítettek ezzel a technikával. Tulajdonsága, hogy csak melegen alakítható, és emiatt nehezen megmunkálható

A temperafesték – sokan azt hiszik, hogy minden fénytelen kép tempera, és minden fényes kép olaj. Ám ez az állítás nem feltétlenül igaz, mert lehet szívó alapozásra fénytelenül festeni, és a temperát is lehet fényesre lakkozni. A tempera lényege, hogy a kötőanyaga az emulzióm amely vizes és olajos anyagok vegyítése által áll elő.¹⁶ A tempera ma már olyan kötőanyaggal való festés, amely egymásban nem oldódó kevert anyagot tartalmaz. (pl. méz, tej, tojássárgája, enyv stb.). Szinte azonnal szárad, rétegezhető.¹⁷

Az olajfestés – eleinte a szabadban használták, mivel az eső sem mosta le. Az olajfestéssel könnyű a munka, nagy szabadságot biztosít. Tökéletesen lehet vele fedni, különböző lazúros vagy mély fényű hatást elérni. Lassan szárad, vizesen is dolgozhatunk vele.¹⁸ Kötőanyaga valamilyen növényi (pl. lenmag-, dió-, repce-, napraforgó-, tökmag- stb.) olaj.

---

¹⁴ René Berger: A festészet felfedezése [7-8. oldal]

¹⁵ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [23-25. oldal]

¹⁶ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [25-27. oldal]

¹⁷ Kovács Nemere: A képzőművészet története [6. oldal]

¹⁸ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [32-33. oldal]

Az akvarell – másnéven vízfestmény. Alapja átlátszik, lazúr eljárás. Már az egyiptomiak is ismerték. Eredeti színe a festetlen részeken a fényeket jelzi. A színek és a tónusok csak nedvesen alkalmazkodnak egymáshoz.¹⁹

A gouache – szinten vízfestés. A gouache is egy fedőfestő eljárás, akár a tempera, így több szín festhető egymásra. A kötőanyag (enyv, gumiarábikum, méz, tojásfehérje stb.).²⁰

A pasztell – átmenet a rajz és a festés között. A pasztellkréta mai formája hengeres rudacska. Tökéletesen fed ezt kihasználva több szín festhető egymásra.²¹

Monumentális festészet alatt a síkszerűség megőrzését, a formáknak az előtérben való kiterítését értjük, mely közeledik a szobrászathoz. A realizáláshoz felhasznált anyagok különbözősége szerint három művészetről beszélhetünk: a falfestészetéről, a mozaikról és az üvegfestészetéről.²²

A falfestészet – alapanyaga az ábrázolás síkja, az épületek egyik alapeleme. Őskora a történelem előtti időkbe nyúlik vissza. Az ábrázolás mélység és térábrázolás nélkül volt. Színes kövekkel rótták a képeket. Később növénynedvekkel, vérrel és mésszel is rögzítettek a képet. A formaalakításra jellemző, hogy az emberi alakokat szoborszerűen alkották, és a színek lokálisak. Később a vonaltávlát vívmányát is megteremtik, ami hatalmas lendületet ad a falfestészetnek.

A freskó – legfontosabb eleme a vakolat, mely a készítés ideje alatt nedves. Nagyon fontos ennél a technikánál az alapozás, a habarcsra összpontosítás. A freskónál nincs retus. A fehér festéket maga a mész szolgáltatja, míg nedves addig gyengén fed és így nehéz a megmunkálása. Tónusértéke csak a felszáradás után nyilvánul meg.²³

A mozaik- és üvegfestészet – az általános, emberi eszmények képzőművészeti nyelve. Az üveg, ami mindennek az alapja mindennek az időállóságot kölcsönöz neki. Jó néhány évszázad telik el, amíg a színes üvegekockákat képes ábrázolások anyagául használják. S még több idő, amíg az üvegyártás tökéletesedésével az átlátszó és színes üvegtáblákat képablakokká alakítják.

Az antik mozaik anyaga színes terméskövekből kerültek ki, nagyjából márványból vagy nemesebb kövekből. Később a keresztény mozaik éli virágkorát, már a padló helyett a falat festik.

Az üvegfestészetnek adta át a helyét a mozaikművészet, amely az egyházművészetben hosszú időnk keresztül megőrizte helyét. A fal, és a tér szerepét az ablak vette át, amely színes üvegből készült.²⁴

---

¹⁹ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [86-88. oldal]

²⁰ Kovács Nemere: A képzőművészet története [6. oldal]

²¹ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [97-99. oldal]

²² Lázár Béla dr.: A monumentális szobrászat alaptörvénye

²³ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [114-127. oldal]

²⁴ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [138-144]

A festészet tehát annyi lehetőséget kínál számunkra, ahány különböző anyagot és technikát. Ahogy nem tudunk közvetlen utat találni a lélekhez, úgy nem tudjuk befogadni a tiszta formákat. Ahogy az anyag és a technika sem tűri passzívan a művész beavatkozását, úgy a művész sem engedelmeskedik nekik passzívan. Azok bizonyos viselkedést kényszerítenek rá, úgy a művész is befolyásolja őket és rákényszeríti személyes bélyegét. Ez a megközelítés a festőnek és eszközének, valamint az anyagnak és a technikának a találkozása.

Önmagában a szín és a festék, mind élettelen anyag. Hogy megelevenedjék egy kézzel kel kapcsolatba kerülnie. René Berger szerint „a színnek köszönhető, hogy a festészetben az emberi szellem, nemcsak mint teremtő ihlet van jelen, hanem maradandó anyagi meghatározottságában is.”²⁵

Szobrászat

A szobrászat a képzőművészeteknek az az ága, amely az emberi és állati testeket, tárgyakat szilárd anyagok megmunkálásán keresztül, három volumenben ábrázolja.²⁶

A kézügyességnek is van szellemi értéke. Molnár C. Pál szerint „az ügyesség a szobrászatban nem csak technikai készség, ez a szobrászat mesterségbeli része csupán.”

Mindenki másképp ír vagy rajzol, a szobrászat technikáját sem egyformán sajátítják el. Megtanulni csak a technikát lehet, a többi már csak az „ügyességtől” függ. Az alkotó tevékenység a képzeletben, fantáziában és a lélekben indul el.²⁷

A szobor, mint műalkotás folyamata bonyolult, hosszú technikai folyamat, ami több munkamentben készül el. A szobor először csak elgondolás, azután szemléltetés és csak ezután ölt testet különböző technikák segítségével.²⁸

A legfontosabb kiinduló anyaga a szobrászatnak az agyag. Először a szobrász illusztrációt készít a munkájáról papír formájában, azután agyagvázlatot készít az elgondolásról, végül pedig agyagmintát készít a leendő szoborról hasonló nagyságban. Második fázisként gipszöntvényt készít az agyagmintáról. Végül pedig, hogy a szobormű elkészüljön a mintázás, az öntözés vagy a faragás technikáját alkalmazva befejezi a művet.²⁹

„A kispasztika, vagyis kisszobrászat az életnagyságúnál sokkal kisebb, intimebb szoborművek alkotása. A körszobor, kerek szobor vagy térszobor szabad térben álló, körbejárható, életnagyságú vagy annál esetleg kisebb vagy nagyobb szobor. A dombormű plasztikusan kiemelkedő vagy bemélyedő ábrázolás valamilyen anyaglap felületén. Lehet: lapos dombormű

---

²⁵ René Berger: A festészet felfedezése [394-397]

²⁶ Kovács Nemere: A képzőművészet története [5. oldal]

²⁷ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [211. oldal]

²⁸ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [212. oldal]

²⁹ Molnár C. Pál: A képzőművészet iskolája I. kötet [213. oldal]

(bas-relief) féldombormű (demi-relief), magas dombormű (haute-relief) mély dombormű (relief en creux), ha a vésett anyag drágakő vagy féldrágakő, a véset neve kámea (ha kidomborodik) vagy intaglio (ha az ábrázolás bemélyed). Az érem kör-, szögletes vagy ovális alakú bronz, vagy nemesfém lapocska, amelynek mindkét oldalán lapos domborműves ábrázolás és felirat van. A plakett rendszerint négyzet- vagy téglalap alakú kis bronz- vagy nemesfém lapocska, amelynek valamelyik oldalán lapos domborműves ábrázolás, sokszor felirat is van.”³⁰

A szobrokat nem csak agyagból készítheti a művész, hanem igényesen megválaszthatja azt az anyagot, amivel ő dolgozni szeretne, mint például a márvány, bronz, terrakotta vagy valami más.

A márvány mint anyag, soha nem tagadja meg szikla eredetét. Láttunk már színezett márványt, amely kedvezően hat. Tökéletes megmunkálást igényel, sokféle előnyt ad, de legtöbbször csak megelégsznek a kő tulajdonságainak kifejtésével. A agyag, amely megannyi ötletes kézmozdulatra csalogatja a szobrászt. Engedelmesen veszi föl és árulja el a temperamentum löktetését. A gipsz, amely az állhatatlan agyag helyettesítője, általában ellenszenves. A bronz engedékenyebb és kevésbé karakteres anyag a kőnél. A bronz öntésnél híven simul a mintájához. Miután kevésbé merev, kedvünk szerint képezhetjük.³¹

A képzőművészetben is megjelent a kor legdinamikusabban fejlődő anyagcsoportja, a műanyag. Különböző egyedi alkotások anyagául szolgálnak. A műanyagok terén beszélhetünk hőre lágyuló műanyagokról, amelyek kő hatására formálhatóvá válnak, és hőre keményedő műanyagokról, amelyek hő hatására plasztikussá válnak, és így alakítható.³²

Az anyag kérdése, döntő szerepű, úgynevezett stíluskérdés. Az anyag különbségek mellett, figyelembe kell venni, hogy miként jelenik meg a szoborban a művész lelke, érzelemvilága, hangulata.³³

Grafika

A grafika a képzőművészet azon ága, amely nyomdai és sokszorosító eljárással készültek. A művészek saját készítésű rajzainak, metszeteinek stb. gyűjtőneve. Illetve a grafikai eljárásokkal készített lapok neve.³⁴

---

³⁰ Kovács Nemere: A képzőművészet története [5. oldal]

³¹ Lyka Károly: Kis könyvecske a művészetről [56-59. oldal]

³² Solymár István: A képzőművészet iskolája II. kötet [67. oldal]

³³ Lyka Károly: Kis könyvecske a művészetről [60. oldal]

³⁴ Kovács Nemere: A képzőművészet története [7. oldal]

Valószínűleg nincs régebbi kifejezőmód a rajznál. A rajzolás közben a művészek egyet keresnek az élet lendületét, apró véletleneit. A formák, a mozgások, amelyek által tudjuk, hogy valami új fejlődik.³⁵

Eszközei: a rajz, a távlat, a kompozíció. A rajz az ábrázolás önálló, sajátos törvényekkel bíró műfaja a képzőművészeti oktatás központja.

A grafika állandóan fejlődésben van. Így természetesen a mai állapota sem befejezett.

A grafikai eljárás lényege a sokszorosítás. Különböző nyomatokat különböztetünk meg, amelyek, segítik az ismétlődő sokszorosítást. A kérdés, hogy milyen papírra nyomtassunk? Használhatunk fehér itatóspapírt, előnye és hátránya is van. Hamar koszolódik a papír fehérsége miatt, illetve könnyen szakad puhasága miatt. A jó papír nehezen szakad. Nyomtatásnál érdemes a papír színére figyelni, különösen akkor, ha feketével nyomtatunk. Különben unalmassá válhat a fekete-fehér ellentét.³⁶

Általában a színes rajzokat festményeknek, a fekete-fehér rajzoka pedig grafikának nevezzük. Ám ez helytelen. A grafika képei is lehetnek színesek. Több színben készíthetünk nyomatot, amit vízfestékkel festünk. Ezek a nyomatok gyakran több dúcra készülnek, ilyenkor minden színt külön formáról nyomtatunk.³⁷

A művészek nem közvetlenül a papírra rajzoltak, hanem előtte egy közvetett anyagba, pl. fába, linóleumba. Ebből a papírra átnyomott képet reprodukív grafikai lapnak vagy grafikai lapnak nevezzük.

A grafika szó görögül „grafó” vázoló, rajzoló, írók. A tussal, ceruzával készített rajzból csak egy példány készül, ezt egyedi grafikának szoktuk nevezni. A nyomóformával sok példányban lenyomatható lapot sokszorosítható grafikának nevezzük.

A grafikai műveket nyomtatási módjuk szerint három csoportba soroljuk:

1. Síknyomás (litográfia vagy kőrajz)
2. Magasnyomás (fametszet, linóleummetszet, fémmetszetek, műanyag metszetek, stb.)
3. Mélynyomás (rézkarc, rézmetszet, hidegtű, borzolás és pontozás, stb.)³⁸

Magasnyomásnál azok a részek emelkednek ki a nyomófelületből, amelyek majd a rajzot adják. A kimetszet részekén nem érintkezik a papírlappal, így nem hagy nyomot.

Síknyomásnál a festék csak a zsíros nyomófelületeken tapad meg, a vizeseken nem, a zsíros felületekről kerül az alapra. Ezzel a technikával a kőrajz, úgynevezett litográfia készül. A kő egész

---

³⁵ Lyka Károly: Kis könyvecske a művészetről [12-14. oldal]

³⁶ Szabados Árpád: Metszés és nyomtatás [15. oldal]

³⁷ Szabados Árpád: Metszés és nyomtatás [22-23. oldal]

³⁸ Szabados Árpád: Metszés és nyomtatás [28. oldal]

felülete a lapon van, de csak a rajz hagy nyomot a papíron, mivel, csak ott van festék a felületen, ahol a rajz van.

A mélynyomásnál (rézkarc) az ábra mélyed a nyomófelületbe. A felületre mélyített részeket megtöltjük festékkel, így, amikor rányomjuk a papírt, az a mélyedésből felissza a festéket.³⁹

Építészet

Építészet az épületek és építmények létrehozása, tágabb értelemben az épített környezet kialakítása. Önálló ága a művészeteknek, valamely művészileg elképzelt tér megvalósítása technikai segédeszközökkel.⁴⁰

Az „igazi építészet legfontosabb célja a tér létrehozása, megformálása. Az építész épületet tervez, a tevékenységével olyan térformát alakít ki, amely az ember védelmére és az életfunkcióinak elvégzéséhez szükséges. Az építészet az nem egy elvont művészettörténet, hanem a minket körülvevő valóság része.⁴¹

„Kezdetben természetes anyagok, fa, kő, növények elfásult szárainak kévái, föld. Aztán az égetetlen majd égetett agyagtégla, tetőfedésre cserép, burkolásra mázatlan vagy mázas csempe következett a fa és a kő, mint építőanyagok mellé. Ebből építkeztek még a XIX. század elején is. Csak fokozatosan vonult be az építőiparba a beton –, elsősorban mint fedőanyag, de teherhordó szerkezetek részeként is –, a fém és az üveg. Valamennyiből új, addig nem látott építőanyagok származnak: a betonból gerendák, falak, egész modulok, héjszerkezetek, de falazótéglák is, sőt színét idővel se veszítő betoncserép, a hagyományos égetett agyagból megszületett a hőszigetelő téglák és a falazóblokk, a fém lemezként, csőként, gerendaként szerepel, az üveg táblaként, téglaként vonult be az építőanyagok közé.”⁴²

Kezdetben figyelmen kívül hagyták az őslakosság művészetét. Az ókori görög épületek arányai természetesek, eredetük az emberi test méretarányaira vezethető vissza. Az aranymetszés szabálya ismerhető fel ezeken az épületeken. E szerkesztési módot már egyiptomiak is alkalmazták az építkezések során, később a gótika, a reneszánsz, illetve napjaink építészetében is felhasználják. „Az aranymetszés a Művészi Lexikonból idézve: valamely tárgy két részének egymáshoz való meghatározott aránya akkor a legtökéletesebb, ha a másik rész úgy aránylik a nagyobbikhoz, mint a nagyobbik az egészhez.”⁴³

---

³⁹ Szabados Árpád: Metszés és nyomtatás [29. oldal]

⁴⁰ Kovács Nemere: A képzőművészet története [4. oldal]

⁴¹ Finta József: Építőkövek-épületkövek [6. oldal]

⁴² Kovács Nemere: A képzőművészet története [4. oldal]

⁴³ Finta József: Építőkövek-épületkövek [9-10. oldal]

A görögök legjellegzetesebb motívuma az oszlopsor (dór, ion, korinthuszi) alkalmas arra, hogy közvetítő legyen a természet és a lezárást jelentő fal között. A görög városoknak úgynevezett Akropolisza (fellegvára) volt, amelynek platójára az uralkodó székhelyét építették fel, a politikai és vallási központot.

A görög építészet az ember, a természet, az arányokkal együtt fejlődött ki a csúcsig, amelyet az athéni Pantheon jelent. A római birodalom saját csodálatából merítette célját.⁴⁴

A római épületek lassan mértben túlnőttek az emberen, és egy eszme szolgálivá szegődtek. Rómában az erő, a megállíthatatlan építési vágy, a hatalom biztonságát testesítik meg. A kor építészetének jellemzője az a szerves összefüggés, amely összeköti az épületek szerkezeteit az általuk kialakított terekkel.⁴⁵

A román építészeti szerkezetek vaskosak, nehezek, míg a gótika határt nem ismerő csúcsíves, karcsú szerkezetű építészeti stílus.

Megjelenik a reneszánsz stílusirányzata, mely újjászületést jelent. Észreveszi a világ szépségét, ismét birtokba vette az ember a saját környezetét. Építészetének lényege a letisztultság, s az ebből eredő nyugalom. a terek és a formák jól érzékelhetők.⁴⁶

A reneszánszt követi a barokk stílusirányzat, amelyet a mozgalmasság, a túldíszítettség jellemez, de mégis megőrzi építészetében a reneszánsz szellemét, nem veszítették el az emberi léptéküket.⁴⁷

Korunkhoz közeledve az építészet nem tudja követni a kor átformáló iramát. Az öntött- és kovácsoltvas, az acél alkalmazása több épületet olyan teremt, amely új tér- és szerkezetformákkal jelentkezik.⁴⁸

Az építészet feladatai már egyre inkább szerteágazóak lettek. Évszázadokon keresztül a paloták, templomok építése volt szemelőt. Ám ezt felváltotta a polgárosodás, a városépítés, a lakásépítés igényeinek kielégítése, stb. Sora születtek új anyagok, amelyek új szerkezetet igényeltek.⁴⁹

A mai „modern stílusban” az örökös fejlődésben élő építészetben, a mozgás az úr. Viszont ugyanúgy, mint eddig, ma is minden épületnek van egy szabálya, ami meghatározza az értékét: az alaprajz funkciók, a szerkezetek és a formák egysége, és ezek egymáshoz való viszonya.⁵⁰

---

⁴⁴ Finta József: Építőköcskák-épületköcskák [11-12. oldal]

⁴⁵ Finta József: Építőköcskák-épületköcskák [13. oldal]

⁴⁶ Finta József: Építőköcskák-épületköcskák [21-22. oldal]

⁴⁷ Finta József: Építőköcskák-épületköcskák [23. oldal]

⁴⁸ Finta József: Építőköcskák-épületköcskák [26. oldal]

⁴⁹ Finta József: Építőköcskák-épületköcskák [29. oldal]

⁵⁰ Finta József: Építőköcskák-épületköcskák [31. oldal]

1.2. Elemi iskolában oktatott művészeti ágak

Az elemi iskolások számára két különböző tantervet írtak fen, amely külön a művészet általános oktatását és külön a képzőművészet általános alap tantervet foglalja magába, a különböző oktatási intézmények számára.

A művészet általános oktatási intézményeinek tanterve leírja, hogy az általános iskola tantervének invariáns alkotóelemének tantervét a művészeti oktatás területén az általános oktatás állami szabványával összhangban dolgozzák ki. Tartalma integrálja a zenei, vizuális és művészi szintetikus tartalmakat. A program célja az egyén félig művészi nevelése, a hallgatók a világ holisztikus művészi képének megalapozása.⁵¹ Míg a képzőművészet tanterve megfogalmazza, hogy e tantárgyon belül nemcsak művészek oktatását integrálják, hanem egészen gyermekkortól a folyamatos fejlesztés a cél. Ezért olvashatjuk, hogy a kultúra szerves része, egyik meghatározó megnyilvánulása a képzőművészet. Az évezredek óta a művészet az egyik legfontosabb helyet foglalja el az ember személyes fejlődésének és nevelésének befolyásolásában. A magasan fejlett civilizációk az oktatás középpontjába helyezték és továbbra is a művészetet helyezik, megértetve annak, szellemi képességeinek és intelligenciájának fejlesztésének egyedülálló lehetőségeit, valamint a kreativitás különféle formáinak egyetemes hozzáférhetőségét az észlelés és az alkalmazkodás szempontjából a korai gyermekkortól kezdve.

Az általános iskolában a „művészeti” oktatási ág az egyik láncszeme a folyamatos művészeti oktatásnak, amely logikusan kiterjeszti az óvodai oktatást, és alapot teremt a hallgatók számára az általános iskola művészi kompetenciáinak sikeres elsajátításához.

A képzőművészeti tanterv végrehajtja az általános iskolai végzettség állami művészeti oktatási ágának követelményeit, és harmonikusan ötvözi a képzőművészet oktatási és oktatási potenciálját esztétikai-művészeti, kreatív-művészeti és vizuális-kreatív motívumával.⁵²

A "Művészet" tantárgy tanulásának célja a műalkotások érzékelésének és értelmezésének folyamatában, a gyakorlati művészeti és kreatív tevékenységben a hallgatókban olyan kulcsfontosságú, tárgyak közötti esztétikai és tárgyi művészeti kompetenciák komplexumának kialakítása, amely képességet biztosít a személyiség művészi és kreatív önmegvalósításához. E tantárgy keretein belül fejlesztik a tanulóknál a kulcskompetenciákat, az esztétikai kompetenciákat és a szubjektív kompetenciákat, melyek mind a diák személyiség fejlesztésére, képességeire és kreatív alkotó tevékenységére összpontosítanak.⁵³

---

⁵¹Образотворче мистецтво навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів

⁵² Образотворче мистецтво навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів

⁵³ Навчальні програми для 1-4 класів

A képzőművészet tantárgy programjának tartalma kihangsúlyozza, hogy a tudomány egyetemes értékein és alapelvein, az általános művészeti oktatás tartalmának következetességén, folytonosságán és folytonosságán, az oktatás és nevelés egységén alapul. A témák megkülönböztetése az anyag rendszerezett és ciklikus bemutatásának elvein alapszik, amelyeket szerkezeti blokkokra általánosítunk. A több művészet, az integráció és a változtathatóság alapelvei lehetővé teszik a tanárok számára, hogy teljes mértékben alkalmazzák a kreatív potenciáljukat, pedagógiai tapasztalataikat, megkülönböztessék a feladatokat, értelmezzék és elemezzék őket, innovatív megközelítéseket és módszereket alakítsanak ki.

A képzőművészet tanulmányozásának célja a hallgatók művészi és esztétikai fejlődése, érzelmi érzékenységük, gyakorlati kreatív képességeik, a képzőművészet iránti állandó érdeklődés kialakulása, a kulturális kompetencia kialakítása.

A képzőművészet tantárgy felépítése a személyesen orientált tanulás elvein alapszik, amely az oktatási anyag tanulmányozásának összpontosításának elvére épül, amely lehetővé teszi az egyes témák és a tartalomvonal fogalmainak újratanulását minden egyes egymást követő tanévben a tartalom kibővítésével és a bemutatás szintjének elmélyítésével.

A program anyagát olyan témakörökre csoportosítják, amelyekben az órák száma és a feladatok témája javasolt, azaz nem kötelező. A választott tanár meghatározhatja a reprodukzív, gyakorlati, kreatív feladatok és gyakorlatok végrehajtásának sorrendjét, önállóan kiválasztja az orientált tematikus feladatokat, valamint a művészeti technikákat és anyagokat a javasolt programból. A tartalék órákat a tanár saját belátása szerint felhasználhatja, ideértve a tematikus anyagok összefoglalását, kiállításokon való részvételt, természetvédelmi órák vezetését és így tovább.

Azok az elemi iskolák, amelyek rendelkeznek a szükséges számítógépes támogatással, tanácsos a Corel Photo - Paint és a Painter rasterprogramokat használni az egyes kreatív feladatok elvégzésekor.

A képzőművészeti órákban különös figyelmet kell fordítani a gyermek mentális és fizikai egészségének megőrzésére. A tanárnak érzelmileg magas légkört kell teremtenie az órákban, amely megkönnyíti a találkozást a gyermek szépségével és kirakodásával. Az osztálytermi hallgatók egészségének fenntartása érdekében be kell tartani az egészségügyi és higiéniai előírásokat, a különféle művészeti anyagokkal és eszközökkel végzett munka során, fejleszteni kell az ujjak és a kéz kis izmainak mozgékonyágát, motorikusképességeit, a mozgások összehangolását, fizikai edzési perceket, természetvédelmi órákat tartani stb.⁵⁴

---

⁵⁴ Образотворче мистецтво навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів

Ukrajna művészeti alaptantervében minden osztály számára megemlíti egy vezető témát, amelyet javasol az oktatási feladatok elvégzésére. Ezek a témák az úgynevezett vezető feladatai a tanulmányi éveknél.

Az 1. osztály fő témája, „Művész vagyok”, amely a hallgatók saját gondolatainak kialakítására összpontosít, amely a világ szépségére, különféle hangokkal, színekkel, vonalakkal, mozgásokkal, gesztusokkal van tele. A zene, a képzőművészet és a szintetikus művészetek figurális nyelvén (színház, koreográfia, mozi) alapvető elemeinek megismerése. Művészi képek készítése különféle eszközökkel a gyakorlati tevékenység során. A művészeti típusok közötti kölcsönhatás jelenségének ismertetése. A művészet kapcsolatának ismerete a gyermek életével és belső világával.

A 2. osztályban a „Művészet és a természet” rendszere az, amiben tovább haladnak a tanulók. Ebben a részben fontos a tanulók ötleteinek kialakítása az évszakokról (ősz, tél, tavasz, nyár) a művészetben a szertartásokon, művészeti hagyományokon (Szent Miklós-ünnep, Új év, karácsony, húsvét, tavaszi találkozó, stb.). A környezet szépségének művészi képekben való tükrözésének lehetőségeinek ismerete. A különféle művészetek figurális nyelveinek sajátosságaira vonatkozó ismeretek elmélyítése. A hallgatók művészi és kreatív megnyilvánulásainak ösztönzése.

A 3. osztályban „Az ember és a művészet” az alapelve az a tanulmányoknak. Ekkor már a hallgatók tisztában vannak az ember belső világának sajátosságaival, érzelmeivel és érzéseivel, eszményeivel és törekvéseivel, különféle művészetekkel, a gyermekkori világ művészi és képzeletbeli megtestesülésének jellemzőivel (gyermekek folklórja, mesék és rajzfilmek, fantázia, kaland, humor a művészetben). Ismerkedés elemi szinten az esztétikai: lírai, komikus, fantasztikus, hősi, drámai, epikus fogalmakkal. Ötletek kialakítása az emberi lelkiségről, erkölcsi tulajdonságokról - hazafiasság, barátság, hűség, együttérzés. Az egyéni esztétikai tapasztalatok gazdagítása a művészeti és kreatív tevékenységekben.

A 4. osztályban „A művészet kultúrája” témakörében haladnak tovább. Itt a művész kultúra különböző kapcsolatainak megértése a cél. Az elemi iskola végére az eddigi ismeretek bővítése és elmélyítése az ukrán nép, valamint a világ többi népe művészetéről. A műalkotások tartalmának és formájának egységességének tudatosítása, az emberi érzések és hozzáállás kifejezésének sokféle módja a kultúra sokszínű világához. Elemi ötletek kialakítása a művészet fejlődésének történelmi és földrajzi koordinátáiról. Ezen túl általánosítja a hallgatók ismereteit a művészetek műfaji sajátosságairól, művészi és figurális nyelvük sajátosságairól. A hallgatók érzelmi és

értékbeli hozzáállásának ösztönzése a művészet terén, feltételeket teremtve a művészi és kreatív önmegvalósításhoz.⁵⁵

A tantárgy oktatásán belül minden figyelem a tanuló fejlődésére, tudásának gyarapítására, készségeinek és képességeinek fejlesztésére irányul. Az alapoktól indít, majd az alsó tagozat végre belátás nyer az egyetemes művészeti ágakba is. Felejtésében a tanulás a jól tájékozottság elvein alapszik, amely az oktatási anyag elvére épül, amely lehetővé teszi az egyes témák és a tartalomvonal fogalmainak újratanulását minden egyes egymást követő tanévben a tartalom kibővítésével és a bemutatás szintjének elmélyítésével.

---

⁵⁵ Мистецтво навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів

II. Képzőművészeti műfajok

A művészetnek különböző ágai vannak: festészet, grafika, szobrászat. Ezek az ágak egymástól a felhasznált anyagokban, az alkalmazott technikákban és a kifejezőmódokban különböznek. De létezik a különböző típusú műalkotások csoportosítására szolgáló fogalom – a műfaj.

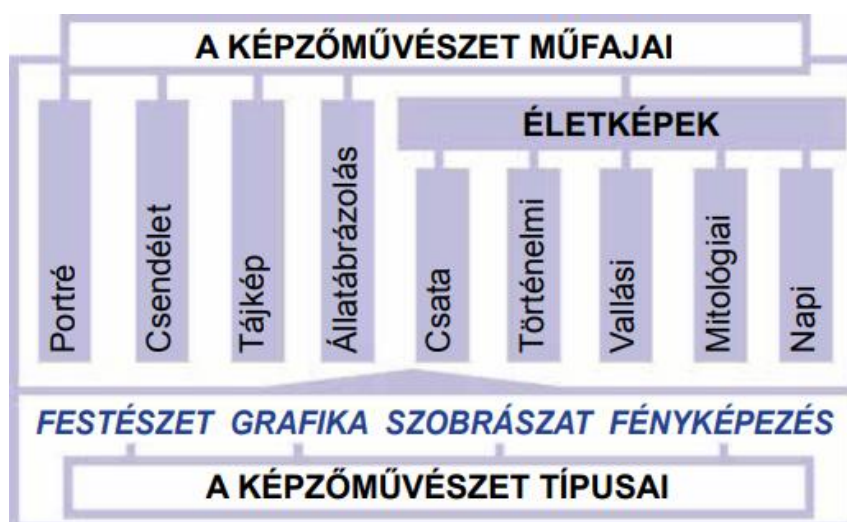
A műalkotások mindegyik típusa műfajokra osztható. Ez legszívesebben a festészetben mutatkozik meg, ahol a felosztás az ábrázolás témája alapján történik.⁵⁶

A legelterjedtebb műfaj a természetábrázolás – tájkép, tárgyábrázolás – csendélet, emberábrázolás – portré. Az élet különböző jeleneteit életképek örökítik meg. Ezek lehetnek történelmi események (csatarészletek) és napi események (háztartás, ünnepek) ábrázolásai. A bibliai (vallási) képek témái a bibliai és evangélium történeke. A korok művészei tiszteletben tartották az ókori görög és római mítoszokat, s ezek alapján mitológiai képeket alkottak.⁵⁷

A szobrászatban a felosztás kicsit eltérő, mint a festészetben. A szobrászatban is van állatábrázolás, portré és életképek, az utóbbi általában dombormű formájában ismeretes. Illetve meg kell említeni az emlékműveket, amelyek külön helyet foglalnak el.⁵⁸

Egy-egy művészi alkotás többféle műfajok jegyeit képviselheti magán. Vegyük példaként a portrét, amely sokkal jobban mutat egy tájképi háttérrel, illetve a modell stílusára utaló csendélettel. A zsánerképek művészeinek nehéz lenne a portrékat és tájképeket egy mozgalmal, élénk háttérrel lefesteni.

A műfajok behatárolása a 15-16. században alakult ki. Ez máig megmaradt. A változó korokban az első helyet a különböző műfajok foglalták el a művészetben.⁵⁹

1. ábra. Képzőművészeti műfajok

⁵⁶ SZ. N. Zseleznyak, O. V. Lamonova: Képzőművészet [5. oldal]

⁵⁷ SZ. N. Zseleznyak, O. V. Lamonova: Képzőművészet [6. oldal]

⁵⁸ SZ. N. Zseleznyak, O. V. Lamonova: Képzőművészet [6. oldal]

⁵⁹ SZ. N. Zseleznyak, O. V. Lamonova: Képzőművészet [7. oldal]

A festőművészet a képzőművészet műfajának egyik ága, amely síkbeli színekből, vonalakból állít elő művészi összeállítást, amiből kép vagy festmény jön létre. Közös jellemzője, hogy színes anyagokat, festéket, zománcot, fonalakat, üvegdarabokat helyeznek el valamilyen alapon. A festmény lehet olajfestmény, akvarell, tempera, gouache, mozaik, freskóm stb. és még sok más. Megkülönböztetünk nonfiguratív festményt, ami nem ábrázoló. Illetve figuratívot, ami ábrázoló, ez lehet tájkép, életkép, csendélet, portré, stb.⁶⁰

A szobrászat az valamilyen háromdimenzió alkotást jelen, ami szintén a képzőművészeti ágak műfajai közé tartozik. A szobrászat a térrel áll kapcsolatban, kitölti azt, hatással van rá és viszonyul hozzá. A szobrászat jelöli egy tárgy fizikai jellemzőjének megváltozását, úgymint méret, hely, forma, tömeg, szerkezet, szín, összetétel, stb. Egy szobornak nevezett tárgy készülhet kéz hatására vagy természeti úton is.⁶¹

A következő, amit a műfajoknál meg kell említeni az a grafika. A grafika a képzőművészet azon ága, amely sokszorosító eljárással készült. Ide sorolnak még olyan műveleteket, amelyek nem nyomatok, de ugyanúgy papírt használnak, mint a toll-, ceruza- és krétarajzok, akvarellek. Ide csoportosítják még a számítógépes grafikákat is, amelyek számítógép segítségével készülnek

⁶²Az ezután következő műfaj a médiaművészet, ami mozgóképeket használ az alkotásaihoz. Ide tartozik az interaktív installáció, videóművészet, performatív komputerművészet, a kommunikáció- és hálóművészet. Számítógépes alapú, de nem feltétlenül mozgóképet létrehozó, úgynevezett újmédiát használó médiaművészetet szokás újmédia-művészetnek is nevezni.⁶³

A fotográfia vagy fényképezés a következő ág, ami a fény segítségével képi ismeretek rögzítésé különböző technikai eszközök, ilyen eszköz a fényképezőgép segítségével. Lehet művészeti vagy gyakorlati célja. Csak a 20. század elején került be a művészeti ágak közé.⁶⁴

---

⁶⁰ Lajta Edit: Művészeti kislexikon

⁶¹ Lajta Edit: Művészeti kislexikon

⁶² Aleš Krejča: A művészi grafika technikái [200. oldal]

⁶³ Boris Groys: Médiaművészet a múzeumban

⁶⁴ Zombori Béla: Művészeti és építészettörténeti kifejezések

II.1. Az emberábrázoláshoz köthető műfajok

Az emberábrázolás szinte egyidős az emberiséggel. Az emberábrázolás folyamata több szempont szerint osztályozható, és az egyes szempontokon belül is különböző szakaszokra felosztható.

Az emberábrázolás a népművészetben bárhol megtalálható. Területenként változóan alkalmazzák. A népi emberábrázolások főként a síkdíszítmények részei, a megjelenítésük két fő díszítőirányzathoz alkalmazkodik.⁶⁵

Geometrizált emberábrázolás általában a mértanias díszítőművészetben van jelen a karcolt, vésett díszítésnél, szövésnél, keresztöltéses hímzésben. Általában az ábrázolás előlnézetes, egyenes és körvonalakból szerkesztett. Az ábrázolások ruhája esztétikusan mintázott; a test részletei elnagyoltak, így a fejet alkotó körön belül legtöbbször a száj, orr és szem sincs feltüntetve, nem feltétlenül realizisztikus. Nemekre utalás nincs.

A *természethűségre törekvő emberábrázolás* a virágzás elterjedésével jutott el a síkdíszítő népművészethez. Az akkori paraszti alkotók nem a pontos nem ábrázolásra törekedtek, eleinte még az emberábrázolások geometrikusak voltak. Ugyanakkor már az előlnézetes és az oldalnézetes ábrázolások megjelentek, illetve a kettő vegyítése. Gyakori már a mozgásban ábrázolt ember és a sok alakos kép. A lefestettek foglalkozását, rangját az öltözetük és a jellegzetes ismertetőjegyük jelezték.⁶⁶

A ritmusnak nagyon fontos szerepe van az emberábrázolásban, mint a megértésében, mint az alkalmazásában. A technika különböző folyamatai egymáshoz kapcsolódásánál és a különbségek kifejezésénél is használatos. Akkor alkalmazzák, ha valamilyen ismétlődés tapasztalható egy alkotáson. E szerint a meghatározás szerint *„egy alkotáson lehet ritmusa a színeknek, tónusoknak, ecsetvonásoknak, az ábrázolt alak formájának, a képen ismétlődő alakzatoknak stb.”*⁶⁷

Portré

Mit is jelent maga a portré? Jelentése az ember egyéni sajátosságaival való ábrázolás. Minden portré annak mond a legtöbbet, aki ismeri a személyt. Ez az oka, annak, hogy nem könnyű egy jó portrét elkészíteni. A portréval át kell adni az alany egyéniségét, szentimentalizmusát, hogy aki nézi az is megismerje az egyént.⁶⁸

---

⁶⁵ Magyar Elektronikus Könyvtár: Emberábrázolás

⁶⁶ Magyar Elektronikus Könyvtár: Emberábrázolás

⁶⁷ KINVA: Festőtechnikák

⁶⁸ Kiss László: Portréfotók

A portré, amely minden művészeti ágban jelen van, megtalálható a festészetben, a szobrászatban, s újonnan a fotográfiában.

A portrészítés kihívást jelent egy gyakorlott festő számára is. A művész feladata élni a technika adta lehetőségekkel és átadni a modell egyéni vonásait. Egy jó portré szinte megelevenedik a képen.⁶⁹

2. ábra.

Edouard Manet: Folie-Bergère bárja

Az arcképet meg kell különböztetnünk az megfestett személyleírástól. Egy arc hosszas leírása nem emeli ki tárgyát a sablonok között. Jelentéelen munkának tűnhet. Egy ilyen munkát bármelyik festő tud készíteni. De vannak olyan művészek, akik erre születtek.

A művészi arckép mindig két egyéniség arcképét adja. Azét, akinek az arcvonásai lefestésre kerültek, s azét, aki mindezt festette. Egy tökéletesen elkészített képen rajta van a szerző és a megrendelő jellemvonása is. A festő maga is megjelenik az arcképen, átadja önmagát a képnek. Legtöbbször a festő egyénisége fontosabb az arcképen, mint a megrendelőé. Természetesen a művész a lefestett modellből indul ki.⁷⁰

Az emberi fej formáin megcsodálhatjuk a fej mozdulatait, a fej architektúrájának sokszínűségét, s minden olyan fokozatot, amely a koponyától az állig, az izmok, a csontok, az inak és a bőr részéből egész sorozatot adnak. Ami még meghatározza egy arckép egészét, az a színek skálája, a színértékek skálája, a tónusok, amelyek teret adnak a fejnek, erőt, s légyságot adnak neki, kiemelik a jellemvonásait. Végül pedig meglátszik a jó arcképen a művész felfogása, a könnyedség.⁷¹

Megjelenésében az arckép lággyá vagy erőteljessé válhat, lehet vonalak együttese vagy színharmónia, vagy akár teljesen összeállított kép, dekoráció, de még sok más is.⁷²

3. ábra. *Franz Xaver*

Messerschmidt- Character Head

⁶⁹ Krasznai Barbara: Portréfestők

⁷⁰ Lyka Károly: Kis könyv a művészetről [38.oldal]

⁷¹ Lyka Károly: Kis könyv a művészetről [39.oldal]

⁷² Lyka Károly: Kis könyv a művészetről [40.oldal]

A portré lényege az ember örökítése, az emberábrázolás. Eleinte halottakat festettek meg emlékezetből. Az első igazi élő emberi portrét Giotto készítette.

A renaissance fedezte fel az embert, megörökítette az emberi egyéniséget — renaissanceban ezt is jelentette — a portrét. A festészet különféle irányai eltérően fogják fel a portrét, de lényeg ugyanaz marad, az emberábrázolás, az ember egyéniségének tükrözése a művész világszemléletében.⁷³

Ma már a portré hanyatlásáról beszélünk, hiszen a portrékészítés nem tart lépést a festészet haladó irányával. A portrénak is megvan a maga művészi és tárgyi, magát a műfajt kialakító feltételei, s ezek a feltételek nem találkoznak a mai festészet tendenciáival, így jelen állás szerint a portré a hanyatló műfajok közé sorolható.⁷⁴

Az Akt

Bő szerep jut, a minden lepel nélkül rajzolt, festett emberi testnek, az aktnak.

A görög Athénban közönséges látvány volt az emberi test, mindenki a nyilvánosság előtt meztelenül sportolt, s a művészek és rajtuk kívül mindenki más is szemügyre tudták venni a test mozdulatait, az izmok rugalmasságát. Ma igazán messze állunk az ilyesmitől.⁷⁵

Az aktrajzolás művészi különlegességének egyik alapja, hogy „*végre is az ember áll legközelebb az emberhez s az ember érdekli leginkább az embert*”.-Lyka Károly

Az akt művészi eredménye sokféle lehet, mert a művész az személyhez kötött, egészen az egyén érzésvilágából kiinduló. A művész érzi a mintául szolgáló akttal kölcsönös segítségvállalást, ez annyira előjöhet benne, hogy munka közben a saját testével is utánozza a modelltől kívánt mozdulatot.⁷⁶

4. ábra. Giorgione da Castelfranco: *Alvó Vénusz*

Többféleképpen mutatja be a művészettörténet az aktot, úgy mintha az emberi testet határtalanul lehetne változtatni. A kor hangulata, a művész személyisége, a művelődési viszonyok

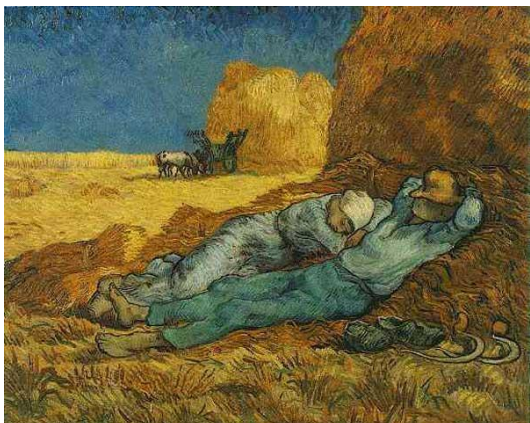
⁷³ Bárdos Artúr: A portré hanyatlása [153-158. oldal]

⁷⁴ Bárdos Artúr: A portré hanyatlása [159-163. oldal]

⁷⁵ Lyka Károly: Művészet [145-146. oldal]

⁷⁶ Lyka Károly: Művészet [148. oldal]

elevenednek fel bennünk, ugyanúgy, mint minden más tárgyban, amelyek kinézése módosul az idők változásával.⁷⁷

5. ábra. Vincent van Gogh: Deletés

A *selfie-önarckép*, olyan fénykép, amit készítője önmagáról készít. Az első önfotót Robert Cornelius fotográfus készítette a fotográfia őskorában, 1839-ben.⁷⁹

A legelső szelfi: Robert Cornelius önarcképe. 1839-ben a holland származású, amerikai Robert Cornelius (1809-1893) egy októberi (más források szerint novemberi) napon felállította apja vállalkozásának hátsó udvarán a fényképezőgépét, majd miután levette az objektívről a fényzáró sapkát, odarohant az optika elé.

7. ábra. Rembrandt: Önarckép (1669)

Valamivel több mint egy percet töltött mozdulatlanul a gép előtt, majd lezárta a fény útját, és ezzel az így elkészült fotográfia nemcsak a világ első fényképezőgéppel készített önarcképe, hanem a világ első, embert ábrázoló portréja is lett.⁸⁰

A fényképek készítését a digitális technológiák elterjedése robbantotta ki. Ma már nem csak fényképezőgéppel készíthetők képek, hanem okostelefonnal vagy akár tablettel is.

Az *önarckép* olyan arckép-portré, ahol a művész önmagát ábrázolja, valamilyen kontextusba helyezve magát.⁸¹

Az emberábrázolásnál megjelennek az életképek, amelyek többnyire ingatag vonatkozásúak, képmás vagy önarckép jellegűek.

Az *életképek-zsánerképek* személyes vonatkozásúak, nemritkán képmás, ill. önarckép jellegűek. Főként ilyenek azok, amelyek mindennapi élet valamely jellemző alakját, eseményét örökíti meg.⁷⁸

6. ábra. Robert Cornelius önarcképe -1839

⁷⁷ Lyka Károly: Művészet [149-151. oldal]

⁷⁸ K. Csilléry Klára: Emberábrázolás

⁷⁹ Fotó-történet: Az első önarckép

⁸⁰ A világ legelső fotografált önarcképe-Mai Manó Ház - Blog

⁸¹ S. Nagy Katalin – Önarcképek

II.2. Tárgyábrázoláshoz köthető műfajok

A tárgyábrázolás egyidős az emberi ábrázolással. Önálló művészi témává kellékekből kulcs figurává, azaz csendéletté valamikor Caravaggiónál vált. ⁸²

Csendélet - művészi csoportosított tárgyak ábrázolása. Leggyakrabban mindenféle gyümölcsök, tárgyak, virágok ábrázolásai szerepelnek rajta. Leggyakoribb a virágcsendélet. ⁸³

Már az ókorban érdeklődtek a művészek az embert körülvevő tárgyak iránt, ennek köszönhető, hogy megtalálhatók már az ókori egyiptomi és római freskókon, a középkori vallási témában festett festményeken, ikonokon, portrékon. Ezek a tárgyak eleinte csak kiegészítő jelleggel voltak feltüntetve, mint például az edényekkel teli asztal Leonardo da Vinci: Az utolsó vacsora című festményén. A fő cél nem a tárgyábrázolás volt a festőknél. ⁸⁴

E műfaj felvirágzásakor egy új megnevezést adtak, ez a *Stilleven*, ami „csendes életet” jelent, ez arra utal, hogy a képen szereplő tárgyak a saját életüket élik, és különböző dolgokat mesélnek a birtoklóiról. A csendélet festők között voltak olyanok, akik vagy csak virágot festettek, vagy csak hangszereket. ⁸⁵

A csendéleteket hosszú ideig figyelhetjük, szinte mindig észreveszünk valami újabb részletet. Később a csendéletek új értelmet kaptak. Közvetítenek felénk a művész érzelmi állapotát, figyelmet fordít az emberi gondokra, visszahatást a kor történéseire. Ezek a tartalmak már Vincent van Gogh, Paul Cézanne és több XX. századi alkotó csendéletében megtalálhatók. ⁸⁶

Paul Cézanne: Csendélet almával és narancssal

8. ábra. Caravaggio: Csendélet virágokkal és gyümölcsökkel

9. ábra. Paul Cézanne: Csendélet almával és narancssal

⁸² Sulinet, Hírmagazin-Pedagógia: Virágok vetélkedése

⁸³ Éber László: Művészeti lexikon [217.oldal]

⁸⁴ SZ. N. Zseleznyak: Képzőművészet [106-107.oldal]

⁸⁵ SZ. N. Zseleznyak: Képzőművészet [108.oldal]

⁸⁶ SZ. N. Zseleznyak: Képzőművészet [109.oldal]

A legfőbb cél már nem az illúziókeltés, hanem a tiszta színek (vörös, kék, fehér, sárga) kiegyensúlyozottsága. Majd az impresszionisták a „tiszta festészet” módját kutatták fel a virágos csendéletben.⁸⁷

Nemcsak a festészetben létezik a csendélet, mint műfaj, minden művészeti ágban jelen van. A színes tussal vagy akvarellal készített kompozíciók nem kevesebb mértékben élénkek. A grafikai technikáknál, mint a rézkarc vagy a linóleummetszet különös figyelmet igényelnek, mert ezek nem színesek és jelentősen feltételesek. Ezért fontossá válik az különféle művészeti eszközök, mint a folt, a vonal, a megvilágítás és a sikeres alkotás. A grafikai csendéletek még talán kifejezőbbek néha, mint a színes képek, hiszen a művész koncepciója jobban átadódik benne.⁸⁸

A szoborcsendélet készítése nem olyan gyakori, általában csak kísérleteznek vele. Ez a műfaj a dekoratív szobrászatban elterjedt.⁸⁹

A Nouveau Réalisme (Új Realizmus) egyik művészeinek, *Daniel Spoerrinek* a módszere az akkumuláció. Hasonló, elcsépelten mindennapi tárgyak egybegyűjtése, mondjuk egy közös étkezés után a teríték és maradékok megőrzése és megrökítése, befagyott pillanat.⁹⁰

Az akkumuláció vagy felhalmozás nem vált külön irányzattá, ám az alkotói technika megnevezésére azóta is használatos. Azok a művészek, akik ebben alkottak úgy lépték át az esztétikum határait az abszurd irányba, hogy különféle tárgyakat (autók, csavarok) állítottak fel a kiállítási teremben. Domborműszerűvé alakítva, valamilyen szilárd alapra állítva fel ezeket gúnyos vagy nosztalgikus jelleggel. Itt megemlítenéd Arman és Cézár neve.⁹¹

10. ábra. Roy Lichtenstein: Csendélet a palettával

11. ábra. Daniel Spoerri: Asztal

⁸⁷ Sulinet, Hírmagazin-Pedagógia: Virágok vetélkedése

⁸⁸ SZ. N. Zseleznyak: Képzőművészet [121.oldal]

⁸⁹ SZ. N. Zseleznyak: Képzőművészet [122.oldal]

⁹⁰ Sulinet: Művészet történet 12. évfolyam. A neodadaizmus. Fogalomgyűjtemény

⁹¹ Sebők Zoltán: Az új művészet fogalomtára

Assemblage rávilágít arra, hogy a 20. századi kortárs művészet kinőtte a kollázs határait. Szintén a mindennapi kész tárgyakból, a nem művészileg előállított kompozíciónál, az „összeállított” szóból kapta elnevezését.⁹²

A pop art és/vagy a dadaizmus műfaja. A különböző tárgyak összerakásából, egymáshoz illesztéséből készített háromdimenziós alkotás. Hasonlítható a kollázshoz, de a kétdimenziós műalkotástól eltérően a kollázs térbeli alkotás.⁹³

Pablo Picasso vezette be az assemblage technikáját az 1914-ben készült Abszintos üveg című alkotásával. Az assemblage-ok a kubista kollázsoktól a dadaista ready-made alkotásokon át vezethető végig az 1960-as évekig.⁹⁴

A tárgyszobrászat megnyilvánulásai a képzőművészetben háromféleképpen jelennek meg. Az egyik az egyéni, masszív szobrászati alkotás, amit anélkül, hogy elveszítené különlegességét, bárhol be lehet mutatni. A másik a neoavantgárdhoz tartozik, az environment vagy ambient, ez egy adott tér létrehozását eredményezi, ugyanakkor az előadások díszletét és környezetét alkotja. A harmadik az installáció, amely lehet helyspecifikus vagy bárhol felállítható alkotás. Ez a legelterjedtebb kortárs megnyilvánulás, amely összefoglalja a tárgyszobrászatot is. Itt már posztmodernizmusról beszélünk, ahol a hangsúly a felépítésen, a szerkesztésen, a technikán és az alkotói munkamódszeren van.⁹⁵

"A művész egyetlen értékmérője a világszemlélete. / A világszemléletes művész akármit alkothat. / Alkotás a konstruktív jó tett. / A konstrukció architektúra. / Az abszolút kép a képarcitektúra. A képarcitektúra nem hasonlít semmire, nem mesél el semmit, és nem kezdődik el sehol, és nem végződik be sehol. / Egyszerűen van." Így ír Kassák Lajos 1921-es nyilatkozatában a képarcitektúrát. Az architektúra vagy a szerkezet voltaképpen nem elvont, mert ott van a maga anyagi valóságában, tehát valódi.⁹⁶

A ready-made szintén a dadaizmus szellemében kelt életre, Marcel Duchamp francia művész által. Műalkotássá nyilvánított használati tárgy. 1913-ban alkotta meg először a talapzatra állított Biciklikerekét. Ilyen műveket készített fogasból, fésűből, WC-csészéből, stb., amelyeket eredeti

12. ábra. Marcel Duchamp:
Biciklikerek

⁹² Sulinet: Művészet történet 12. évfolyam. A neodadaizmus. Fogalomgyűjtemény

⁹³ Walker John: Assemblage Art

⁹⁴ Cambridge Enciklopédia [89. oldal]

⁹⁵ Kocsis Rudolf: Tárgy és szobrászat [30-31. oldal]

⁹⁶ Sulinet: Absztrakt, nonfiguratív, antiművészet

szerepüktől megfosztva állított fel. Mindez felháborodást keltett a nézőkben. A ready-made elgondolásával Duchamp arra próbált rávilágítani, hogy a közönségnek le kell mondania „két hasonló dolog felismerésének vagy azonosításának lehetőségéről”.⁹⁷

II.3. Tájébrázolással köthető műfajok

A képzőművészetek története során a tájkép, az emberi környezet egyedi megjelenítése elég későre tehető. Alárendeltként szinte az elejétől kíséri a képzőművészetet, azonban egyedülálló műfajjá a távol-keleti festészetben válik. Az európai festőművészetben csak a 17. századi németalföldi tájképfestők alkotásain látható. Itt már az emberi alak csak mellékszereplő, vagy teljes egészében eltűnik a képről. A táj, mint fogalom is ekkor alakul ki.

A tájképeken megfigyelhető az ugyanazon témát ábrázoló különbségek, amelyek abból adódnak, hogy változott a táj, változott az ember, változott az ember tájhoz való viszonya, illetve mi módon alakultak a tájébrázolási paktumok.⁹⁸

A kínaiak technikája ebben az időben a tusfestés. A tusrajz a fekete és fehér tónusok és a vonalak művészete. A tájkép különállósága folyamán először a háttér az életképeken (zsánerképeken) és a vallási tablókön az épületekkel együtt szerepel, ezután vizek és hegyek képévé szűkül. Később megjelenik a színek használata. A növényvilág nélkülözhetetlen a kínai képekről. A tájkép, kínaiul shan-shui-hua (hegy-víz-kép). A fogalmat a tájkép két eleme határozza meg: nincs kínai táj hegy és víz nélkül, ami azt jelenti, hogy csak e kettő fejezi ki a tájat, s így ezek elengedhetetlen elemei a tájképnek.⁹⁹

Az Edo-korszak japán művészei olyan egyedi stílust alkottak meg, amely a kínai festészetben gyökerezik, de tartalmazza a felmenők díszes elemeit, épp úgy, mint az európai piktúra elemeit. A Japán tájat ábrázoló fekete-fehér képeken, az európai impresszionizmus festéstechnikájára hasonlítva, nem összefüggő pontokkal vagy

13. ábra. Hokusai: A nagy hullámon túl

⁹⁷ Marcel Duchamp írása a ready-made-ről

⁹⁸ Karancsi Zoltán: Tájkép a művészetben, művészet a tájban [335. oldal]

⁹⁹ Miklós Pál: A sárkány szeme [271. oldal]

rövid, éles vonalakkal szemlélteti a fákat és sziklákat, az ecsettel szinte egy szerkezetet érzékeltet.
100

A 19. század eleje virágkora a tájképet ábrázoló fametszeteknek, ahol két művész nevét említhetjük meg, Hokusai és Hiroshige. Hokusai a japán táj szimbóluma. A Fuji-hegy előterébe helyezi az embert, ahol nyugodtan csinálja munkáját vagy ellenkezőleg, harcban áll az elmenekült elemekkel.¹⁰¹

A tájképfestészetbe jelentős változás áll be. A festők a műtermeikbe festenek tovább, nem keresik a természet szépségét, elvonulnak a napfény elől. A 19. század további tájfestésze egyhangú és unalmas. A művészek idegen tájakat örökítenek meg. Az előtérbe a fák lombozata, a víz kerül, háttérbe az ókori stílusú, napfény nélküli épületek kerülnek. A tájkép a régészet érdekességével és nem a hangulat energiájával akar hatni a nézőkre. A történeti festmények válnak divatossá.¹⁰²

Az angol festők újra meghódítják a természetet. Constable felteszi a kérdést, hogy „Miért nézzük egyre a régi kormos vásznakat, s nem magát a tájat, friss zöldjét és a napot, miért a képtárakat és a múzeumokat, s nem magát a természetet?” Constable hatására a művészek újra a szabad ég alatt festik le a természet szépségeit. Újra a hangulaté a főszerep, a tájképek lelki állapotot sugallanak. Az érzelemvilág hatására, amellyel minden festő másként rendelkezik, nincs olyan tájkép, amely hasonlítana, különböző képet lehet festeni bármelyikről.¹⁰³

A tájképfestészetben a 19. század második felében jelennek meg az impresszionisták. Ők már a világosságot, az eget, a napfényt festik szívesen, amit úgy neveznek „plein air”. Vezetőjüknek William Turner-t tekintették, aki soha nem hagyta el a természet iránti ihlet sugallta érzékét.¹⁰⁴ Turner vázlatokat készített, amelyben a fény játéka jelképes értéket ad a külső valóság megjelenésének.¹⁰⁵

14. ábra. Caspar David Friedrich:
Vándor a ködtenger felett

¹⁰⁰ Nabuo, I. et al.: Japán művészet [265. oldal]

¹⁰¹ Ferenczy László: Hó, hold, cseresznyevirág [248. oldal]

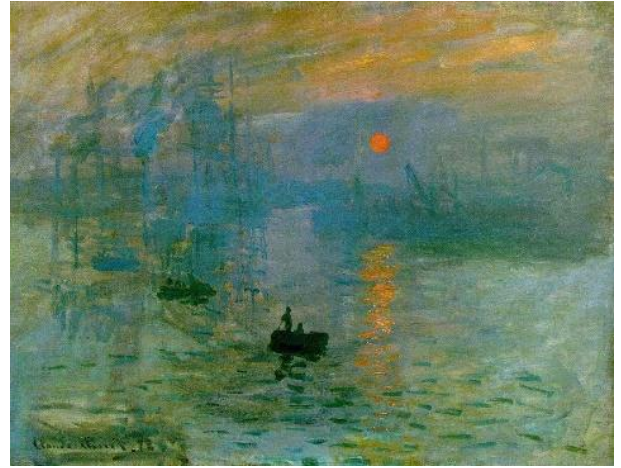
¹⁰² Szana Tamás: A modern tájkép [379-380. oldal]

¹⁰³ Szana Tamás: A modern tájkép [381-382. oldal]

¹⁰⁴ Petrovics Elek: A tájkép virágzása [162-165. oldal]

¹⁰⁵ Sérullaz, Maurice: Az impresszionizmus enciklopédiája [53-54. oldal]

A legfontosabb az impresszionisták számára az ég a felhőtenger, az örök mozgást szimbolizálja, s melynek mindig változó színeit a föld is folyamatosan változtatja. A városban is megjelenik a fény a képeken. A legjelentősebb tájképfestő, Claude Monet, akik példaképükként tiszteltek. Monet imádta a napfényt, művészetében a világosság minden akadályával foglalkozott. Nála minden a fényről szól, a tárgyakról elhagyja a körvonalakat, s a színek elvesztik eredeti tisztaságukat.¹⁰⁶

15. ábra. Claude Monet: Impresszió, a felkelő nap

Monet, az első, aki próbálta elkapni a különféle fényhatásokat; sorozatokat készített a roueni katedrális homlokzatról mindenféle megvilágításban, ami már nagyon távol esik a jártasságtól.¹⁰⁷ Az impresszionista tájképfestők a vonalak teljes elhagyásával, a rajz, a szín elvesztésével, a hangulatra összpontosítva érvelnek művészetük mellett, ami a posztimpresszionista művészetben még jelentősebb, akár Vincen van Gogh munkáin is.¹⁰⁸

16. ábra. Vincent van Gogh: Csillagos éj

a távoli vidékekről.¹⁰⁹

A tájak a modern tájképfestészetben időnként teljesen leegyszerűsödnek, máskor drámai, lírai változásokon mennek keresztül, vagy akár belső tájrészletekké, lélektájjakká formálódnak.

A képzőművészetben, azon belül a festészetben a fotográfia óriási hatással volt a tájbrázolásra, eltávolodott a másolástól. Az emberek már nem a festők által ismerkednek meg a távoli tájakkal, hanem mára már a fotó segítségével nyerünk tapasztalatot a világról,

A fotográfia óriási szerepet játszott abban, hogy a képzőművészet, különösen a festészet a tájbrázolás során egyre inkább eltávolodott a szolgálai másolástól. Az emberek immár nem a festők

¹⁰⁶ Szana Tamás: A modern tájkép [383-385. oldal]

¹⁰⁷ Clark Kenneth: Nézeteim a civilizációról [387. oldal]

¹⁰⁸ Karancsi Zoltán: Tájkép a művészetben, művészet a tájban [340. oldal]

¹⁰⁹ Hemrik László: A posztmodern tájkép

révén ismerkednek meg a távoli vidékekkel. Milyen érdekes, míg korábban a közvetlen valóság-tapasztalat alapján ábrázolták az állatokat s rajtuk keresztül a környezetüket, mára megfordult a kocka, éppen a képek segítségével (többségében természetesen a fotó, segítségével) szerzünk tapasztalatokat a világról. ¹¹⁰

A természeti környezet és a művészetek kapcsolatán alapuló neoavantgárd irányzata a *Land Art*, az 1960-években jelentkezett. Jelentése: tájművészet, rokonfogalma az *Earth Art /Geo Art*. Az emberiség olyan ősrégi tevékenysége, amely különböző, általában csillagászati céllal, mesterséges formákat, építményeket alkot. ¹¹¹

Ósi előtörténetként ide tartoznak a neolitikumi megalit építménye (pl. Stonehenge). A *Land Art* akkor válik a művészek eszközévé, amikor a figyelem a „primitív kultúrák” felé fordult.

Feltalálója Walter de Maria volt, aki az 1968-as kiállításán a képterembe földet hordatott be így a falak között a behordott föld volt a mű. ¹¹² Az új irányzat ellenkezik a dísz tárgy szerepével, s ezáltal bővítette a műalkotás értelmezését. „Képviselői a prehisztorikus művészet emlékeihez hasonlóan hatalmas geometriai jeleket, mintázatokat alkottak a földfelszíneken vagy vízfelületeken árkok, gödrök, vetések, kőrakások, és mólók segítségével.” Christo amerikai művész becsomagolt műveivel vált ismertté. Ezzel a tájrészleteket, olyan szoborszerű régiséggé avatta, amely a társadalom csomagolásmániájára és a jellegzetes drapériára összpontosít. Művei maguk a műalkotássá változtatott táj, s nem másolata a látványnak. ¹¹³

Ezek a tájábrázoló művészek természetes anyagokkal mutatkoznak a természetbe, olyan alkotásokat hoznak létre, amelyek nem tudnak kiállítótermekbe bekerülni. „Christo és társai azt üzenik műveikkel, hogy az emberi beavatkozás időleges és múlandó, a természet viszont, ha nem barbár módon „erőszakolja meg” az ember visszaszerzi a magáét, megőrzi harmóniáját.” - Karancsi Zoltán¹¹⁴

---

¹¹⁰ Hemrik László: A posztmodern tájkép

¹¹¹ L. Menyhért László: Képzőművészeti irányzatok a XX. század második felében [71. oldal]

¹¹² L. Menyhért László: Képzőművészeti irányzatok a XX. század második felében [72. oldal]

¹¹³ Henri, Adrian: Landscape and Environment [76-85. oldal]

¹¹⁴ Karancsi Zoltán: Tájkép a művészetben, művészet a tájban [343. oldal]

II.4. Nonfiguratív, stilizáló művészethez köthető műfajok

A műalkotás lehet kézzelfogható, valami valóságot kifejező (figuratív) vagy elvont (nonfiguratív, absztrakt). Napjainkban is születnek a műfaji szabályokat áttörő, műfajokat egyesítő alkotások, ugyanúgy, mint eddig a művészettörténet idejében. ¹¹⁵

A nonfiguratív vagy absztrakt művészet vagy ritkábban abszolút művészet, nem-objektív művészet, tárgyaltalan művészet, konkrét művészetnek is nevezik. Absztrakt művészetnek a modern és posztmodern, az avantgárdban létrejött művészeti irányzatokat nevezzük. Ezek tárgyaltalan szereppel rendelkeznek. Jellemzői a geometrikus formák, a színek és eszközök szubjektív, tárgyakat teljesen leegyszerűsítő vagy egyáltalán nem hasonlító ábrázoló, a képi elemek sajátos kölcsönös viszonyát kutató használata. Főként a festészetben és szobrászatban, valamint az iparművészetben elterjedt. ¹¹⁶

„Az absztrakt (elvont) művészet az első világháború körül kibontakozó s korszakunkban terebélyesedő irányzat, melyet helyesen nonfiguratívnak nevezünk. Ide tartoznak az expresszionizmus, kubizmus, futurizmus stb. szélsőséges alkotásai is. [...] A vonalak, színek, formák minden természeti modelltől független, önálló létét és kölcsönhatását keresi. Az absztrakt művészek a »teremtő alkotás« elvét vallva készítik elvont, logikailag kimunkált, a képi egyensúlyt szem előtt tartó, a vonalak, színek összecsengését vagy ellentétet, feszültséget érzékeltető kompozícióikat.»¹¹⁷

17. ábra. V. V. Kandinszkij: Sárga, vörös, kék (1925)

Vizsgáljunk meg néhány avantgárd irányzatot, ami bemutatja nekünk a nonfiguratív, elvont művészetek jellemzőit.

A szó eredete: 'exprimere' (latin) = kifejezni.

Az egyik ezek közül az expresszionizmus, amely az egyik legjelentősebb irányzata az avantgárdnak. Ebben az irányzatban az erős belső tartalmak kifejeződnek, s megnyilvánulnak az indulatok. A színes formák feloldását veszi célul, a tartalmakat a kifejezés mögé állítja. Az

¹¹⁵ Bodóczy István: Vizuális nevelés [88.oldal]

¹¹⁶ M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek [93.oldal]

¹¹⁷ M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek [94.oldal]

expresszionizmus a művészséggel szemben a társadalmi valóságot tartja szem előtt, politikai tartalmak jellemzik a művészetét. Mögöttes a valóságélmény, a művészek saját lelkiállapotukat festik le a vászonra.¹¹⁸

Az expresszionizmus nem az ábrázoló, hanem a kifejező művészetek egyike, ezért az irodalomban először a lírában jelentkezik. Az egyén érzésvilágából kiinduló tartalmak közül az érzelmi és az akarati szempontokat jeleníti meg. Pozitív válfaja az elragadtatás, a fenséges elidegenedés, a forradalmiság és a diadalérzet. Negatív változata pedig a kétségbeesés, a csalódottság, az undor vagy akár az átok.

Az expresszionizmust három megközelítés jellemzi, a félelem megragadása, a meghatározott bírálat és a tökéletes világ dicsőítése és megálmodása.¹¹⁹

Az expresszionizmus 1905—1920 között alakul ki, szülőhazája Németország.

Az érzésvilág kivetítése jellemezte a Die Brücke és a Der Blaue Reiter csoportot. Die Brücke (Híd) az expresszionista művészek első csoportosulása. Der Blau Reiter (Kék Lovas) csoport a rejtélyes képekkel, a művészi spontaneitást hirdette.¹²⁰

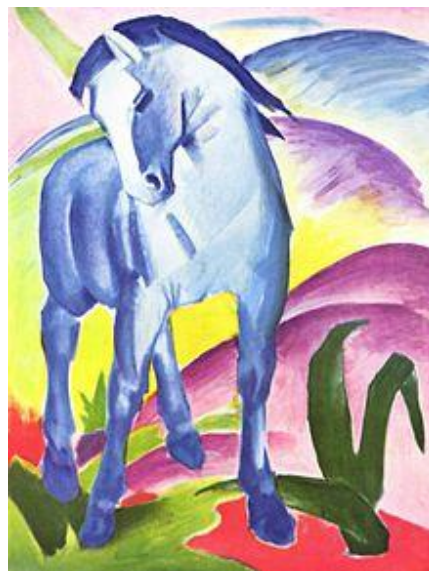
Két irányzata különböztethető meg az expresszionizmusnak.

1. figurális expresszionizmus: a torzított formák jellemzik, de felismerhető benne a valóság.
2. absztrakt expresszionizmus: nem ábrázol valóságreszlete, az érzelmkifejezés színekkel és formákkal történik, az érzéseket gesztusokkal, arckifejezésekkel, mozdulatokkal hangsúlyozza.

Ami közös a két irányzatban, hogy van bennük látomás, lenyűgöző erő és a kifejező színvilág.¹²¹

Egyik legjelentősebb német expresszionizmus alak Franz Marc volt. A misztikum felé hajlott, erősen elfogult a művészete, festészete romantikus. Sok képének témája az állatok, vonzódik az éles színekhez.

Marc A kék ló című festményébe ahol az állatok világát, a társadalomfejlődés során elveszett természetközelséget mélyítette bele. A színeknek átvitt

18. ábra. Franz Marc: A kék ló

¹¹⁸ Bergendi Rita: A modern művészet [4.oldal]

¹¹⁹ Kulturális Enciklopédia: Az expresszionizmus művészete

¹²⁰ Bergendi Rita: A modern művészet [6.oldal]

¹²¹ Bergendi Rita: A modern művészet [7.oldal]

jelentésük van, itt a kék szín a tiszta szellemi energia jelképe.¹²²

Az expresszionizmusnál meg kell említeni Edvard Munch-ot, aki az egyik előfutára volt az irányzatnak. A képein a torzítások jelentősek. A Sikoly című képén egy ijesztő alak kerül a középpontba. Jelzésszerűen festi meg Munch a részleteket, a figura egy halálfejhez hasonlít. A vonalak az alak feje felé mutatnak. Az alkotás érzékelteti, hogy hogyan is alakítja át érzéki impulzusainkat egy hirtelen izgalom. Mivel soha nem tudhatjuk meg mit jelent az alak kiáltása, még nyugtalanabbnak hat.¹²³

A kubizmus a másik jelentős irányzat, amely képviseli a nonfiguratív művészetet.

A kubizmus szintén az avantgárd egyik mozgalma volt a 20. században. Az elnevezése a latin cubus (kocka) szóból ered. A cubus a képeken ábrázolt formák kockára bontására utal. A fogalmat Daniel-Henry Kahnweiler kritikus alkotta meg.¹²⁴

19. ábra. Edvard Munch: Sikoly

A kubista festők a tárgyakat geometrikus formákra egyszerűsítették le és úgy ábrázolták. Ezekkel a formákkal állandóságot és rendet akartak teremteni. Arra törekedtek, hogy a külső forma mögött feltárják a belső struktúrát. Alkalmazzák a perspektívát, a többsíkú ábrázolás egyidejűleg több pontból történik. A képek látványtöredékekből épülnek fel. A színek használata korlátozott. Megjelenik a kollázs, amelynek a lényege, hogy az alkotó textil- és papírdarabokat is elhelyez a művészi területen.¹²⁵

A kubizmus azt vallotta, hogy a festészetnek az alkotás a feladata. A végsőkig leegyszerűsített a szerkezetet, a tárgyakat és a teret meghatározó geometriai összetevőket. A hatása az építészetben és az iparművészetben máig megfigyelhető. A legnagyobb hatása pedig abban rejlik, hogy szemléletével és az építészetre vetített hatásával, majd a táblakép-koncepció elítélésével az építészet és a festészet kapcsolatának a motiválójává vált.¹²⁶

¹²² Bergendi Rita: A modern művészet [8-9. oldal]

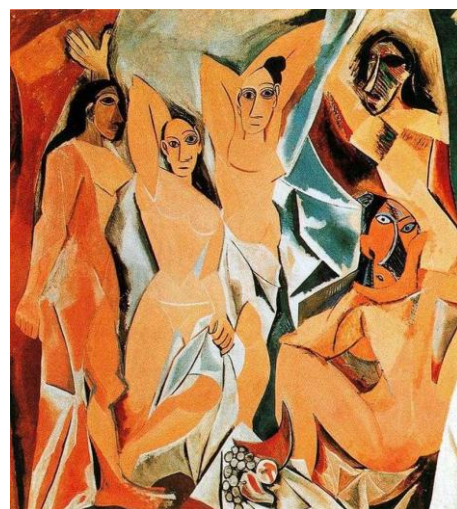
¹²³ Bergendi Rita: A modern művészet [9. oldal]

¹²⁴ Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Kubizmus 1907-1914

¹²⁵ Bergendi Rita: A modern művészet [10. oldal]

¹²⁶ Bergendi Rita: A modern művészet [11. oldal]

A kubizmus kiindulópontjának tekintik Pablo Picasso: Avignoni kisasszonyok című képét. Picasso eltér a mindennapos ábrázolástól, nélkülözi a geometriára épülő perspektívát, illetve a fény-árnyék modellálást. A festmény különböző síkokból épül fel, a testek geometrikusak, az alakok feje maszkyszerű, ami a törzsi művészet hatására utal. Kísérletezi a valóságghú ábrázolás elhagyását.¹²⁷

20. ábra. Pablo Picasso: Avignoni kisasszonyok

Picasso a festmények mellett szobrokat is készített különféle anyagokból. Ezek leginkább fémszerkezetek voltak, sokszor a szemetet hasznosította újra, s azzal egészítette ki a plasztikákat. A 60-as években átállt kerámiatálok készítésére, amelyeket humoros alakok díszítettek.¹²⁸

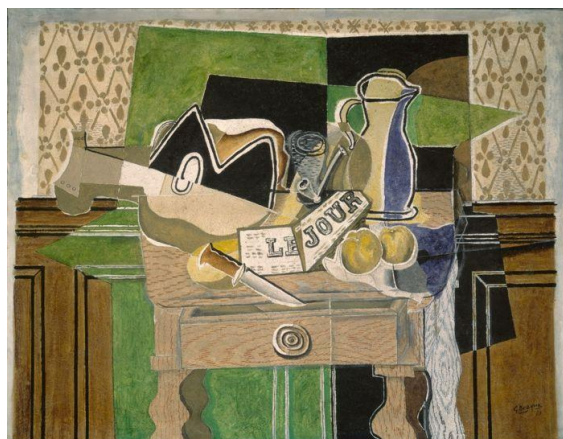

21. ábra. Pablo Picasso: Madár-szobor

tapétáinak mintáját használták fel és építették bele a munkáikba.¹²⁹

Cézanné hatására, a belső struktúrák lényegét tartják szem előtt, így a díszítéseket nem perspektivikusan, hanem geometrikus alapokra csökkentve ábrázolják. A színek visszafogottan jelennek meg. A csendéletek, a figurák, a hangszerek az alkotások témái.¹³⁰

(egyszínű) képeket fest és tompított palettájú barnás tónusú képeket készített. Ő vezette be a nyomtatott betű alkalmazását is, s nála jelenik meg a zeneszerszám ábrázolása, mint motívum. A logikus szerkezet jellemzi festészetét, a tiszta festői szellem élte. A geometrikus formákat követve egy mértani ritmus jelenik meg a képen, szerették a csendéletknen a hétköznapi tárgyakat és elemeket alkalmaznia, mint a nyomtatott sajtó lapja, vagy egy szoba drapériáinak és

22. ábra. Georges Braque: Csendélet: A nap

¹²⁷ Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Kubizmus 1907-1914

¹²⁸ Bergendi Rita: A modern művészet [13. oldal]

¹²⁹ Bergendi Rita: A modern művészet [13. oldal]

¹³⁰ Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Kubizmus 1907-1914

23. ábra. Mark Rothko: No.13
(fehér, piros, sárga)

expresszionizmus jegyében készültek az alkotások. Legfontosabb alkotója Mark Rothko volt.¹³²

Hard-edge painting (kemény él) úgynevezett post-painterly abstraction elnevezésű művészeti irányzat. Az érzelemmentes, személytelen szerkezetű festészetet terjeszti. Ez a műfaj precízen, szinte gépi tökéletességgel, határozottan éles körvonalakkal ábrázolja munkáit. Személyesség és érzelmek nem jelennek meg a munkán. A

színek látványosak, a méretek a pop art művészetéhez hasonlítanak, míg az egyszerű geometriai formák a minimal art-tal azonosítható. Képviselője Kenneth Noland. E művészeti irányzat egyik ága a formázott vászon, itt a kép válik műalkotássá azáltal, hogy formáit és méreteit az adott geometrikus elem határozza meg, azon belül, hogy melyet meg akarnak jeleníteni.¹³³

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy a különböző absztrakt expresszionizmus irányzatok nem ábrázolnak semmit a képeken. Míg az avantgárd művészeti irányzatai a kubizmus, expresszionizmus valamit nyújt, absztrakt valóság ábrázolást figyelhetünk meg leegyszerűsített geometrikus formákból.

Az absztrakt expresszionizmusnál meg kell említeni a color field painting (színmező festészet), amelynek legmeghatározóbb személyisége Jackson Pollock. Harold Rosenberg alkotómódszerére használta először az action painting (akciófestészet), illetve a dripping (csurgatás) kifejezést. Pollock a földre terített vászonra csurgatta a festékeket így téve láthatóvá "energiát és mozgást".¹³¹

A színmező festészet látszólag közel áll a geometrikus elvonatkoztatáshoz: körvonalakkal határolt egyszínű mezők töltik ki ezeket a vásznakat. Az

Az

24. ábra. Kenneth Noland: Kezdet

¹³¹ Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Absztrakt, nonfiguratív, antiművészet

¹³² Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Absztrakt, nonfiguratív, antiművészet

¹³³ Szabó Attila: Művészettörténet képekben [213.oldal]

III. Gyakorlati rész: Képzőművészeti ágak és műfajok megkülönböztetését megcélzó foglalkozások koncepciója az elemi osztályos Ukrán Alaptanterv szerint

Az új tantárgyi struktúra szerint az első évben inkább csak alapfogalmak ismeretével foglalkoznak a gyerekek, a későbbiekben elkezdik a különböző képzőművészeti eszközöket használni, megismerkednek vele. A 4. osztályban pedig ezekhez a témákhoz „Дзвони минулого, шляхи майбутнього/ A múlt harangjai, a jövő módjai” történelmi áttekintés is lehet, illetve egy tantárgyat záró gyakorlat is, ahol különböző eszközökkel, amit a négy év alatt megismernek azoknak a művészetben való használatát mutatom be. Az oktatás során ezt használjuk ez a legújabb, ez az integrált.

A tanterv a 4. osztály végére előírja, hogy a tanulóknak a következőket kell elsajátítani. A fent említett utolsó témakörben a diákoknak már van egy elképzelésük a képekről, a szimbólumokról és a népművészetekről. Ez idő alatt megkülönböztetik a díszek típusait a motívumok alapján, a sík és dombormű díszeket és a portré és önarckép műfaját. Összehasonlítja a művészeti képeket a festészetben, grafikában és szobrászatban. Megismerkedik a modern és az ősi építészeti struktúrák jellemzőivel, illetve a valóság- és dekoratív képek jellemzőivel. Megérti a tárgy dekorációját, alakja és célja közötti kapcsolatokat. Képes különböző technikákat alkalmazni a festékekkel, grafikákkal, a tárgyak térfogatát ábrázolni színekkel, önállóan választ elemeket a díszítéshez. Figyelmet fordít és összpontosít az elkészítendő koncepcióra.

A szakdolgozati kutatásom során megpróbáltam tisztázni a képzőművészeti fogalmakat, a terminológiát magam számára is. S utána azt néztem meg, hogy ezt gyakorlatban az elemi iskola oktatása során hogyan jelenik meg. Sokat gondolkodtam azon, hogy ezt a tudásanyagot, hogyan lehet a gyermekek számára átadni az elemi osztályokban úgy, hogy érdekes és hasznos legyen. Alapul természetesen az új ukrán nemzeti oktatáshivatal által 2018-ban nyilvánossá tett új alaptantervet vettem. Itt azt vizsgáltam meg, hogy ennek a tudásanyagnak az átadása melyik évfolyam tantárgyi programjához illik a legjobban.

A tanárommal egyeztetve egy játékos, begyakorló, vizuális nevelési tevékenységet terveztünk el. És mivel itt ugye elég sok alapismeretet igényelnek, a tanulók számára nehéz összetett fogalmakat kell megismerni, úgy gondoltuk, hogy ez negyedik év végére egy összegző feladatként is használható lenne.

A formához két előadásban egyeztünk meg. Az első folyamán bemutatom a gyerekek számára ezeket a képzőművészeti fogalmakat, a terminológiával megismerkedünk, a különböző műfaji és stílusbeli különbségekkel. Majd a következő alkalom kapcsán építünk fel egy gyakorlati

tevékenységet. A forma a gyakorlati tevékenységhez egy múzeumpedagógiában használt foglalkozásforma, ez pedig a „Bőröndmúzeum”. Ez egy játékos, vizuális nevelési foglalkozás.

A készségfejlesztő rejtvényekkel teli Utazóbőröndöt kifejezetten az iskolás diákok számára készültek. Miközben egyik feladatot a másik után oldják meg a gyerekek, tájékozódási képességük, vizuális memóriájuk, szókincsük is fejlődik. A közös játékkal eltöltött minőségi idő során az ismerkedés a művészettel egyben egymás megismeréséhez vezet.

Az egyik látogató így nyilatkozott: *„Azt gondolom, nagyon jó módja ez annak, hogy a gyerekekkel megszerettessük a művészetet, szeressenek múzeumba járni”*.¹³⁴

Ezeket először a múzeumpedagógiában kezdték el használni, aminek a feladata, hogy az iskola és múzeum, illetve a múzeum és iskola között a képzettség és a művelődés fokozásának hatásrendszerét és eszközrendszerét működtesse. Ennek úgy tud leginkább megfelelni, hogy érvényesíti az iskola és a múzeum pedagógusainak egymásra hangolt tevékenységét.¹³⁵ Tehát a múzeumpedagógia legfontosabb feladata, a gyerekek és ifjak múzeumlátogató, a művészeteket értő és befogadó felnőttekké nevelés.

A Bőröndmúzeum után kutatva két formát is találtam rá, amelyek nagyon érdekesek. Ezek a gyerekek számára úgymond egy életközeli élményt adnak a műtárgyak megismerésével kapcsolatban és életközeli, kézfogható élményt visznek be az iskolába. Az egyik megoldás az, amikor a múzeumok saját magukat, úgymond reklámozva is, egy bőrönddel meglátogatják az iskolákat és ott kipakolva elmondják, hogy végül is mi található a múzeumban. Közelebb hozzuk a műtárgyakat, a művészet testközeli megtapasztalásának az élményét a gyerekekhez.

Az egyik múzeumpedagógiával foglalkozó forma a Skanzen múzeum. Melynek célja, hogy a gyerekek bele lássanak a régi emberek életébe, másrészt pedig, hogy össze tudják hasonlítani a mai életünkkel a régi életmódot, megtalálják a párhuzamokat és a különbségeket, azt a tudást, amit az őseink tudtak, átörökítsék a saját életükre. A Szabadtéri Néprajzi Múzeum fontosnak tartja, hogy bemutassa a magyar nyelvterület népi építészetét, lakáskultúráját, gazdálkodását és életmódját eredeti, áttelepített épületekkel, hiteles tárgyakkal, régi településformák keretében, a 18. század közepétől a 20. század első feléig tartó időszakban.

Az élő múzeumi helyszínein a hagyományos paraszti tudás ma is használható elemeit, a közösség kulturális értékeit mutatják be. Olyan gyakorlati tudást közvetít, melyet bárki bátran felhasználhat környezete átalakításához, jobbá tételéhez. Alapelvük a környezettudatos szemlélet, az egészséges életmódra nevelés, amelyhez a történeti hitelesség ad megalapozott háttérrel.

---

¹³⁴ Szépművészeti Múzeum

¹³⁵ Hadnagy Imre József dr.: A múzeumpedagógia szoros kapocs a múzeum és iskola között [2.oldal]

A Szépművészeti Múzeum programja akár több generációnak is tud újat mutatni. Játékosan vezeti végig a gyerekeket és szüleiket a műtárgyak között. Különböző kincskeresési feladatokat kell megoldani a résztvevőknek, akiknek közben a bőröndöt kell használniuk

A gyerekek egy ismeretlen bőröndöt kinyitva és a bőrönd tartalmát megismerve, ismerkednek meg a múzeumban található tárgyakkal. Ez a korosztályoknak is megfelelő, játékos forma. És ez is nagyon fontos volt számomra, illetve a művészet testközelű megtapasztalásának az élménye.

III.1. Foglalkozástervek és forgatókönyvek, a különböző képzőművészeti műfajok és témák bemutatására

Az első foglalkozáson egy elméleti előadást terveztem 45 perc hosszúra. Az előadás célja megismertetni a tanulókat a képzőművészeti ágaknak a fogalmával, tehát az előadás első felében amire 10 percet szántam kifejezetten ezzel foglalkoztunk, ezekhez segédanyagokat használtam képeket és videókat. A későbbiekben a képzőművészeti ágakhoz, a különböző műfajokat és művész szerepét is bemutattam. És ehhez videókat használtam. Be akartam mutatni, hogy hogyan is dolgozik egy festő. Nem minden festő ugyanúgy dolgozik, ezért hoztam nekik különböző videókat festőkről és szobrászokról, ahogy a műtermükben alkotnak. Eközben beszéltünk a műfajokról is, az emberábrázolásról, a tájábrázolásról és a tárgyábrázolásról. Majd ezután az elméleti előadás után egy másik alkalommal elmentem és ezt a bőröndös játékot vezettem le.

Az előadás képanyaga a csatolmányban, a képjegyzékben található.

Az első óra foglalkozásterve

Osztály: 4. osztály

Tanár: Nagy Rozália

Az óra témája: Képzőművészeti ágak és műfajok

Az óra típusa: Új ismeretet átadó óra

Az óra célja:

- oktatói: megismertetni a tanulókat a különböző képzőművészeti ágakkal és azok fogalmával.
- nevelői: vizuális nevelés, esztétikai nevelés, művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
- fejlesztési: készségfejlesztés, figyelemfejlesztés, a kooperációs készség fejlesztése, memória fejlesztése.

Eszközök: tankönyv, szemléltetők, tábla, projektor, laptop.

Dátum: 2022. február 20.

Az óra menete

1. Ráhangelődés

- Köszönés!
- Milyen órához készültetek elő?
- Mi már ismerjük egymást, ezért nem szükséges, hogy újra bemutatkozzunk. Inkább röviden meséljétek arról, hogy vagytok?, milyen napotok van ma?
- A mai órán egy új mondókat fogunk megtanulni, amit először csendes olvasással, majd együtt, közösen hangosan megismétlünk:

„ Az óra megkezdődött,

a szünet most már befejeződött.

Elővettem könyvem, füzetem,

az órához én előkészültem.”

- Most, hogy ezt még jobban begyakoroltuk elkezdhetjük az órát.

2. Ismétlés, számonkérés

- Mit szoktatok csinálni a művészet órákon? Miről tanultatok eddig?

3. Aktualizálás

- A mai óránk kicsit másképp fog zajlani, mint az eddigi. Egy nagyon érdekes és tanulságos órával készültem nektek, aminek lesz egy előadás része és egy gyakorlati része is. Nagyon sok újdonsággal fogunk a mai órán megismerkedni, amit úgy nevezünk, hogy múzeumpedagógiai foglalkozás. Kicsit közelebb kerülünk a művészetekhez, megismerkedünk a különböző képzőművészeti ágakkal.

4. Az új téma átadása

- Mint már említettem a mai órán a művészet világába fogunk elmerülni. Teszünk egy nagy utazást egészen az őskortól napjainkig. Kezdjük is el az órát!
- A tanulóknak egy power point előadás keretein belül mutatom be a különféle művészeti ágakat, emellett pedig videókat vetíték le, amiben a gyerekek beleláthatnak abba, hogy pl.: hogyan dolgozik egy festő. Illetve, hogy ez által is szemléletesebb legyen az óra.
- *Véleményetek szerint mi is az a művészet? Mit nevezünk képzőművészetnek? Hallottatok-e már róla?*
- A képzőművészet fogalma mindazon művészeti ágakat felöleli, melyek eredményét nézni, látni lehet. Pontosabban a művészet: egy fogalom, mégpedig gyűjtőfogalom, különböző dolgokat és eszméket nevezünk meg vele, amelyek valamiben mégis hasonlítanak

egymásra. A képzőművészet lényege, hogy a gondolatok megfogalmazásával, s azok megalkotásának létrehozásával dolgozik.

A képzőművészet egy művészeti ág, melynek különböző ágai vannak: festészet, grafika, szobrászat. Ezek az ágak egymástól az alkalmazott technikákban, a felhasznált anyagokban és a kifejezőmódokban különböznek.

- *Mi tartoznak a képzőművészethez?*
- A képzőművészethez tartozó csoportok a festészet, a grafika, szobrászat, építészet, stb..
- Már tudjátok, hogy a művészetnek különböző ágai vannak: festészet, grafika, szobrászat.
- *A következő kérdés, hogy ha mégis egy ághoz tartoznak, akkor mégis miben különböznek ezek a műfajok egymástól?*
- Ezek az ágak egymástól a felhasznált anyagokban, az alkalmazott technikákban és a kifejezőmódokban különböznek.
- A következőkben ezeket az ágakat fogom részletesebben bemutatni, hogy közelebbről megismerkedjünk a képzőművészet műfajaival. Megtudtuk, hogy a képzőművészet minden olyan alkotás, amihez nem csak művészi szellem, hanem anyag (matéria) is szükséges.
- A legelterjedtebb műfaj:
  - a természetábrázolás – tájkép;
  - tárgyábrázolás – csendélet;
  - emberábrázolás – portré.
- Az élet különböző jeleneteit életképek örökítik meg. Ezek lehetnek történelmi események (csatarészletek) és napi események (háztartás, ünnepek) ábrázolásai.
- A bibliai és evangéliumi történetek a bibliai (vallási) képek témái.
- ***Mi az a festészet? Milyen eszközök tartoznak ide?***
- Az a képzőművészeti ág, amely sík felületen színfoltokkal és vonalakkal, kétdimenziós formákkal ábrázol háromdimenziós testeket.
- A képzőművészet egyik ága a festőművészet, amely vonalakból, síkbeli színekből, állít elő művészi alkotást. Terméke a kép vagy festmény. Anyagától függően lehet olajfestmény, tempera, akvarell, gouache, freskó, mozaik, üvegfestmény, tűzzománc, textil stb. Közös jellemzője a

25. ábra. Festő eszközök, alapanyagok bemutatása

technikájuknak, hogy színes anyagokat – festéket, üvegdarabokat, zománcot, fonalakat stb. – visznek fel, helyeznek el valamilyen alapra.

- Szerszámok: paletta, ecsetek, festőkés, festőállvány, tábori állvány, festékdoboz.

1. Őskori barlangfestmény

- A festmények között rituális, vadászati jelenetek, fa és állat ábrázolások láthatók. Az őskor legrátványosabb emlékei kétségtelenül a barlangrajzok. Mintegy 22 000 évvel ezelőtt jelentek meg az első alkotások. Láthatók különféle állatok, bölények, vadlovak, de emberalakok is. A legkorábbi értelmezés szerint a festmények a vadászmágia eszközei voltak, tehát az igazi vadászat előtt az állatok lelkét akarták volna elejteni.

25. ábra. Altamira barlang

26. ábra. Serra da Capivara

2. Természetábrázolás – tájkép

- A művészek a szabad ég alatt festik le a természet szépségeit. A hangulaté a főszerep, a tájképek lelki állapotot sugallanak.

27. ábra. Caspar David Friedrich: Vándor a ködtenger felett

28. ábra. Vincent van Gogh: Csillagos éj

3. Tárgyábrázolás – csendélet

- Csendélet - művészi csoportosított tárgyak ábrázolása. Leggyakrabban mindenféle gyümölcsök, tárgyak, virágok ábrázolásai szerepelnek rajta. Leggyakoribb a virágcsendélet. Arra utal, hogy a képen szereplő tárgyak a saját életüket élik, és különböző dolgokat mesélnek a birtoklóiról. A csendélet festők között voltak olyanok, akik vagy csak virágot festettek, vagy csak hangszereket.

29. ábra. Roy Lichtenstein: Csendélet a palettával

30. ábra. Paul Cézanne: Csendélet almával és narancssal

4. Emberábrázolás – portré

- A portré lényege az ember örökítése, az emberábrázolás. Jelentése az ember egyéni sajátosságaival való ábrázolás. Minden portré annak mond a legtöbbet, aki ismeri a személyt. Ez az oka, annak, hogy nem könnyű egy jó portrét elkészíteni. A portréval át kell adni az alany egyéniségét, szentimentalizmusát, hogy aki nézi az is megismerje az egyént. A portén kívül az emberábrázolásnál megkülönböztetünk még, akt, zsánerkép-életkép, s szelfi-önarckép.

31. ábra. Rembrandt: Önarckép

32. ábra. Vincent van Gogh: Delelés

33. ábra. Giorgione da Castelfranco: Alvó Vénusz

34. ábra. Edouard Manet: Folies bergere bar

- *Térjünk át a szobrászatra. Mit gondoltok mi az a szobrászat?*
- A képzőművészeteknek az az ága, amelyik az emberi és állati testeket, tárgyakat szilárd anyagok megmunkálása révén, három kiterjedésben ábrázolja.
- A kézügyességnek is van szellemi értéke. Molnár C. Pál szerint „*az ügyesség a szobrászatban nem csak technikai készség, ez a szobrászat mesterségbeli része csupán.*”
- Termékei a kisszobor, nagy szabadtéri szobor, dombormű, érem és plakett.
- A szobor, mint műalkotás csak hosszú folyamatban készül el. Ez egy bonyolult munkamenet, amely nehéz technikai feladatok révén épül fel. Több különböző fázison vezet végig minket a művész, meddig eljut a kész műig.
- Anyagai: fa, agyag-, viasz-, üveg-, porcelán-, csont-, kő- fém-. A kisszobrok anyaga agyag, porcelán, viasz, üveg, fa, ritkábban nemes vagy félnemes fém
- Szerszámok: szobrászgyűrű, mintázófák, tartóvas, szobrászkörzők (mérőkörző, nagyítókicsinyítő körző), spatnik, cizellőrponcok, cizellőrkalapácsok, lapos és domború favésők, hegyes fémvéső, fém lapos véső, fémhornyoló véső, fém fogas véső, szobrászkalapács, koptatókalapács, pontozógép.

26. ábra. Szobrász eszközök, alapanyagok bemutatása

35. ábra. Daniel Spoerri: Asztal (szoborcsendélet)

36. ábra. Franz Xaver Messerschmidt

37. ábra. Pablo Picasso: Madár-szobor

- *A következő képzőművészeti ág az a grafika. Mit gondoltok, mi lehet az a grafika?*
- A grafika a képzőművészet azon ága, amely nyomdai és sokszorosító eljárással készültek. A művészek saját készítésű rajzainak, metszeteinek stb. gyűjtőneve. Illetve a grafikai eljárásokkal készített lapok neve. Valószínűleg nincs régebbi kifejezőmód a rajznál.
- A grafika szó görögül „grafó” vázoló, rajzoló, írók. A tussal, ceruzával készített rajzból csak egy példány készül, ezt egyedi grafikának szoktuk nevezni. A nyomóformával sok példányban lenyomtatható lapot sokszorosítható grafikának nevezzük.
- Anyagai:

27. ábra. Grafikai eszközök, alapanyagok bemutatása

1. Alapok: papír
  2. Eszközök: ón- vagy ezüstceruza, grafitceruza, rajzszen, tus.
38. ábra. Roy Lichtenstein: *Csendélet a palettával*
39. ábra. Hokusai - *A nagy hullámon túl*

5. Összegzés, értékelés

- A tanulók munkájának az értékelése, dicsérete!

A második óra foglalkozásterve

Osztály: 4. osztály

Tanár: Nagy Rozália

Az óra témája: Képzőművészeti ágak és műfajok. Böröndmúzeum

Az óra típusa: Begyakorló óra

Az óra célja:

- oktatói: megismertetni a tanulókat a különböző képzőművészeti ágakkal és azok fogalmával.
- nevelői: vizuális nevelés, esztétikai nevelés, művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
- fejlesztési: készségfejlesztés, figyelemfejlesztés, a kooperációs készség fejlesztése, memória fejlesztése.

Eszközök: tankönyv, szemléltetők, tábla, projektor, laptop.

Dátum: 2020. április 20.

Az óra menete

1. Ráhangelődés

- Köszönés!
- Milyen órához készültetek elő?
- Emlékeztek rá milyen versikét tanultunk a múlt alkalommal? Ismételjük meg együtt.

„Az óra megkezdődött,

a szünet most már befejeződött.

Elővettem könyvem, füzetem,

az órához én előkészültem.”

- Most, hogy ezt még jobban begyakoroltuk elkezdhetjük az órát.

2. Ismétlés, számonkérés

- Miről tartottam előadást a múlt órán? Miről volt szó benne?

- Mit szoktatok csinálni a művészet órákon?
- A tanulóknak néhány ismétlő kérdést teszek fel az elmúlt órán elhangzott elméleti anyagból.
- Mit jelent a képzőművészet? Milyen ágai vannak? Mivel dolgozik a festő? Mit hoz létre?

3. Aktualizálás

- Egy nagyon érdekes és tanulságos órával készültem nektek, aminek már az elméleti részével a múlt foglakozáson megismerkedtünk. Most pedig jöjjön a gyakorlati része, ami kicsit új lesz, de mégis élményekben gazdag. Ezáltal kicsit közelebb kerülünk a művészetekhez, és testközelből fogjuk megtapasztalni a képzőművészetet, ami részei a mindennapjainknak.

4. Gyakorlati tevékenység

- A továbbiakban egy számotokra még nem, de máshol annál inkább ismert múzeumpedagógiai gyakorlatot, játékot hoztam nektek. Ígérem ti is nagyon fogjátok élvezni.
- Azért választottam ezt a gyakorlatot, mivel ti már 4. osztályosok vagytok, és sok mindent tudtok ezért ez egy összegző lenne így az év végére nektek.
- Ez egy múzeumpedagógiában használt tevékenységforma, a neve pedig a „Bőröndmúzeum”. Ez egy játékos vizuális nevelési foglakozás, ami testközelbe hozza nekünk a művészetet. Ezek a bőröndmúzeumok úgy történnek, hogy egy ismeretlen bőröndöt kinyitottok és a bőrönd tartalmát felismerve ismerkedtek meg a múzeumban található tárgyakkal.
- A bőrönd tartalmát én állítottam össze, nagyon szép rend volt a táskámban. Viszont én nagyon szeretek utazni és mindig kerül bele valami új. Mostanában néztem a táskám tartalmát és nagyon nagy zűrzavar van benne. És most jösztek ti a képbe. A segítségetekre van szükségem. Benne vagytok?
- Igen!
- Az lenne a feladatotok, hogy ebben a nagy káoszban ti szépen rendet tesztek. Ti úgyis jó sokan vagytok, nektek ez nagyon hamar fog menni, mint nekem menne egyedül. Nem igaz?
- A bőröndömben nagyon sok értékes kincs van, amit ha szépen összerakunk, megkapjuk a képzőművészet összes ágát.
- Mik tartoznak a képzőművészethez?
- *Első feladat:* Egy percre nézhetitek a bőrönd tartalmát, semmihez nem nyúlhattok, csak figyeljétek meg jó alaposan. Az idő lejártával letakarom a tárgyakat és ti minél több dolgot próbáltok nekem visszamondani, abból, amit megjegyeztetek.

- *Második feladat:* A bőrönd tartalmát igyekezzetek művészeti műfajok szerint csoportosítani, mint a festményeket a festészethez, a porcelán szobrocskákat a szobrászathoz, és így tovább...
- *Harmadik feladat:* Igyekezzetek három csoportot alkotva bemutatni egy-egy műfaj sajátosságait. Mik tartoznak bele? Milyen anyagok és eszközök szükségesek hozzá? A bőröndben lévő tárgyak közül melyik a csoport kedvence, és miért?

5. Összegzés, értékelés

- Hogy tetszett nektek a foglalkozás? Volt-e valami, ami nehézséget okozott a gyakorlatoknál? Melyek voltak könnyebben értelmezhetőek?
- A tanulók munkájának az értékelése, dicsérete!

III.2. A foglalkozások kiértékelése

Egy „Bőröndmúzeum” foglalkozás keretein belül hozom testközeli élménnyé a képzőművészet megtapasztalását. Ez egy alkalmazott módszer, kvalitatív mintavétellel. A témával már három éve foglalkozom.

Az alsó tagozatos 1-4. osztályos tanulók számára két foglalkozásból álló gyakorlati munkát készítettem el. Az első részben a tanulókat megismertettem a képzőművészet terminológiájával, amiben elméleti tudást nyújtok át neki. A második részben a megszerzett tudást kamatoztatva, egy múzeumpedagógiában használt, úgynevezett „Bőröndmúzeum” foglalkozás keretein belül hozom testközeli élménnyé a képzőművészet megtapasztalását.

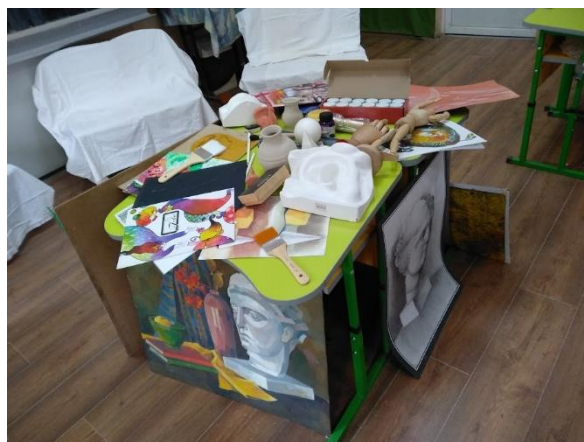
Az első gyakorlati foglalkozást 2020-ban otthoni körülmények között próbáltam el kics csoportban a vírushelyzetre való tekintettel első osztályos gyerekekkel. Az első foglalkozásnál igyekeztem nem bonyolultan fogalmazni a különböző képzőművészeti ágak magyarázatánál. Mivel azért elég nehéz és összetett fogalmakat kellett megismertetni velük. Végeredményben úgy gondolom, hogy sikeresnek bizonyult az elméleti rész megértése. A gyerekek érdeklődve és figyelemmel kísérték a 45 percben átadott képzőművészeti anyagot.

A második foglalkozás szintén 45 perces volt, amiben három feladatot kellett a gyerekeknek teljesíteni. Kíváncsi voltam, hogy mennyire voltak figyelmesek, és mennyire maradt meg egy-egy művészeti ágról és műfajról kapott ismeret. Ezért ráhangolódásként ismétlő kérdésekkel kezdtünk.

28. ábra. A gyakorlati foglalkozás ismertetése, ismerkedés a bőrönd tartalmával

Majd bemutattam nekik a múzeumpedagógiában használt Böröndmúzeumot, amit már kíváncsian vártak. Első feladatként a bőrönd tartalmát kellett szemügyre venniük, amire egy percük volt. Aztán visszamondani, hogy milyen tárgyakat is láttak benne. A második feladat az volt, hogy a különböző dolgokat, amit a bőröndben találtak csoportosítani kellett művészeti hovatartozásuk szerint. A feladatot nagyon jól megértették és jól is teljesítették. Nagyon élvezték a játékot, amit meg is említettek. A harmadik feladatban egy általuk kiválasztott képzőművészeti ágról kellett elmesélni, hogy mit tudnak róla. Meglepetésemre itt is kiválóan teljesítettek. A legvégén néhány mondatban átbeszéltük, hogy kinek mi a véleménye a foglalkozásokról, mi okozott nehézséget nekik és mi volt az, amit könnyebben értelmeztek, illetve mi tetszett nekik a legjobban.

29. ábra. A foglalkozás elején a kipakolt tárgyak, feldolgozandó tárgyi anyag rendszerezés előtt

Az első gyakorlati foglalkozást követte a tavalyi 2021-es évben a második, amit már iskolai környezetben próbálhattam ki. A gyakorlatot a Beregszászi Horváth Anna Gimnázium 2. osztályában vezetem le. Ekkor több hibát és nehézséget is észrevettem, amit kibővíttem különböző művészeti tárgyakkal, eszközökkel. Ennek oka az volt, hogy nagyobb létszámú csoportban is érdekesebb és szemléltetőbb legyen. A videókat nagyra értékelték, sokkal szemléletesebbé és érdekesebbé tették a tananyag megértését. A művészek és a munkáik bemutatásánál érdeklődő kérdéseket tettek fel, ami az én munkámat is megkönnyítette. Az összegző és ismétlődő kérdéseknél meglepően jól válaszoltak, ami arra utalt, hogy sikeres volt a foglalkozás. A legvégén a gyerekek visszajelzésére is kíváncsi voltam. Véleményük szerint minden érthető volt és nagyon érdekes. Örültek, hogy tanulhattak valami újat. Én pedig úgy gondolom, hogy ezek a képzőművészeti fogalmak, műfajok valóban a 4. osztályosok számára lenne a „legegyszerűbb”. Mivel az ő tudásuk elegendő lehet egy hasonlóan komplex órához.

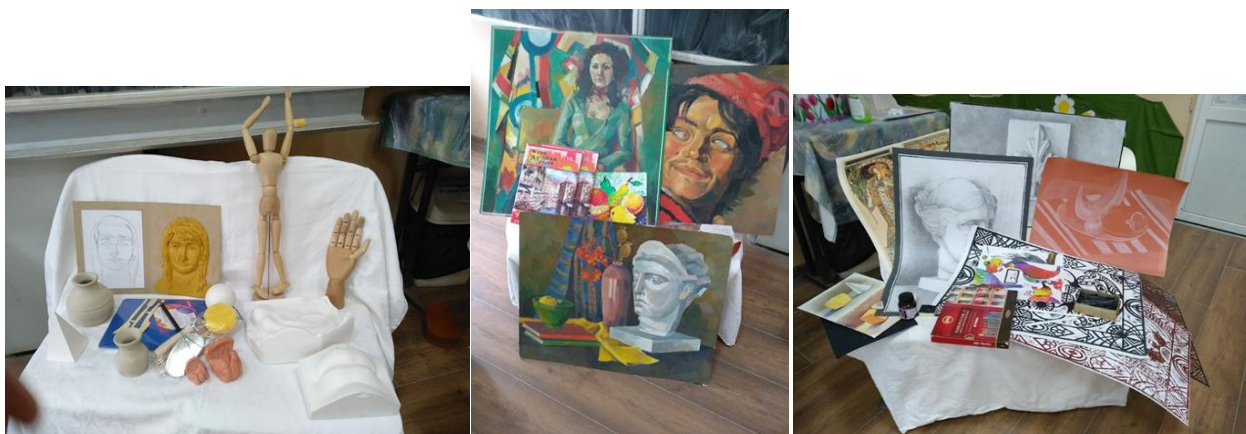

30. ábra. A tárgyak művészetek szerinti csoportosítása

Az idei 2022-es évben is elvégeztem egy friss múzeumpedagógiai foglalkozást szintén a Beregszászi Horváth Anna Gimnáziumban, azon belül is a 4. osztályban, amit az előző évekből tapasztalva „tökéletesítettem”. S így vittem volna

el más csoportokba, hogy megnézzem, hogy más csoport dinamikában, különböző iskolákban, hogyan működik ez a foglalkozás. Hiszen az lett volna az elképzelés, hogy négy különböző osztályban is elvégezzem a tevékenységet. Ki szerettem volna próbálni, hogy melyik korcsoportban működik a legjobban, hiszen ez a tantervnek a része. Sajnos a 3. osztály kimaradt a megfigyelés alól a jelenlegi helyzet miatt.

A 4. osztályban 25 diákot ismertem meg a tevékenységgel, kétszer 45 perces tanóra keretein belül. Az első részben elméleti tudást adtam át nekik a képzőművészeti ágakról, új eszközöket ismerhettek meg, melyek a művészetek kiegészítői. A tárgyak kiválogatásánál párbeszéd formájában zajlott a munka, amire már a második órán került sor. A tanulók között kiscsoportokat alakítottunk ki a művészeti ágak tárgyakkal való csoportosításához, amit ezután rövid összefoglaló követett. Ezt ők fogalmazhatták meg a kiscsoporton belül arról a képzőművészeti ágról, aminek tárgykörében dolgozhattak. A gyerekek élvezettel tevékenykedtek és érdeklődően tapasztalták meg az újdonságokat.

31.ábra.. Balról-jobbra: a szobrászathoz, festészethez, grafikához kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva

Maga a művészeti fogalomtár bővítése és az alapvető fogalmak szinte mindegy egyes tankönyvben benne vannak. Minden egyes évben egy kicsit bővül az ismeretanyag, amit beletesznek. Végig követi mind a négy éves programot, ami egy nagyon fontos része.

A visszajelzések alapján nem okozott gondot a fogalmak megértése és a feladatok teljesítése. A bőrdös játékokat nagyon élvezték, kifejezetten a tárgyak művészetekhez való csoportosítását, amit szóvá is tettek. Ami könnyebben ment nekik azok a festészeti és szobrászati ágak értelmezése, míg a grafikai művészet sokszorosítása és rajzolása az elején kisebb bonyodalmat okozott, de a végére sikerült megérteni azt is.

Ezekkel a foglalkozásokkal sikerült a gyerekekhez közelebb hozni a képzőművészetet és emellett a szeretetere nevelni őket. A Bőrdmúzeum foglalkozás fokozza bennük a tájékozódási képességüket, a vizuális memóriájukat és gyarapítja a szókincsüket is. Véleményem szerint a mi

iskoláinknak is használhatnák a múzeumpedagógiában alkalmazott foglalkozást, ami nagyban megváltoztatná a diákok szemléletét a művészetről. Játszva tanulhatnának és eközben testközeli élményben részesülhetnek a művészetek sokszínűségéről. Hiszen ahogy a tanterv is leírja fontos a tanulóknak a gyakorlati művészeti tevékenység mellett az esztétikai, elméleti tudásnak a bővítése. Az alaptantervben is egy alapvető kompetencia, amit ez a foglalkozás fejleszt.

III.3. Az foglalkozástervet véleményező kérdőív bemutatása és értékelése

Mivel nem tudtam több tevékenységet levezetni a karanténhelyzet és a háborús helyzet miatt ezért úgy döntöttem, hogy gyakorló pedagógusoknak küldök ki egy rövid értékelést/kvízt, hogy megkérdezzem a véleményüket- szerintük alkalmazható-e, illetve hasznos-e a tevékenységforma és foglalkozásterv, amit kitaláltam? A válaszadók számára egy rövid kivonatot írtam le, amelyben bemutatom a foglalkozástervet és a 2022-s tevékenységről készült fényképekkel illusztráltam a foglalkozást (a mellékletben csatolva, 71. oldal). Ezután pedig egy Google kérdőívet kellett kitölteniük a pedagógusoknak (a melléklet V.2. pontjában található a kérdéssor). A válaszadóknál kifejezetten a kárpátaljai pedagógusokat kerestem, hiszen én is itt tervezem a hosszútávú pedagógia munkámat és fontos volt a kollégák és hasonló körülmények között dolgozók véleménye.

A hivatalos lépéseket megtéve a KMPSZ (Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség) kárpátaljai oktatási intézmények elérhetőségi és igazgatói adatbázisából, az ott szereplő 90 iskola igazgatójának kiküldtem egy elektronikus levelet.

A válaszadás 20 percet vett igénybe. Az első 10 percben egy kivonatot tartalmazó dokumentummal ismerkedhettek meg a tanárok és képek segítségével mutattam be a módszert, amire egy további 10 percet igénybe vevő kérdőív kitöltésével reagálhattak, a kitöltés anonim volt. Az első felében a tanároknak a háttérinformációjukat kérdeztem meg. A kérdéssor második részében, ami 11 kérdésből állt, a tevékenységről és a foglalkozásról való véleményüket vizsgáltam a válaszadóknak.

Valószínűleg a jelenlegi helyzet miatt, nem sok válasz érkezett. Ebből kifolyólag saját magam is elküldtem a tanító, pedagógus ismerőseimnek a válaszadásra felkérő levelet, valamint megkértem őket, hogy továbbítsák az érintett kollégáik számára. Összesen **17 tanártól** sikerült választ kapnom a kérdéseimre, bár kevés mintával rendelkezem, de így is megjelentek hasonló vélemények, amelyekre reagálok az értékelésnél.

A válaszadók általános adatainak a kiértékelése

A válaszadó tanárok tanulmányi háttérét tekintve, a válaszokból kiderül, hogy a 17 válaszadó közül:

- **11 személy** a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán szerezte diplomáját.
- **5 válaszadó** a Munkácsi Tanítóképzőben végezte el a tanítói szakot.
- 1-1 fő az Ungvári Nemzeti Egyetem és a Drohobicsi Tanárképző Főiskola és a Békéscsabai Körösi Sándor Tanítóképző Főiskola hallgatója volt.

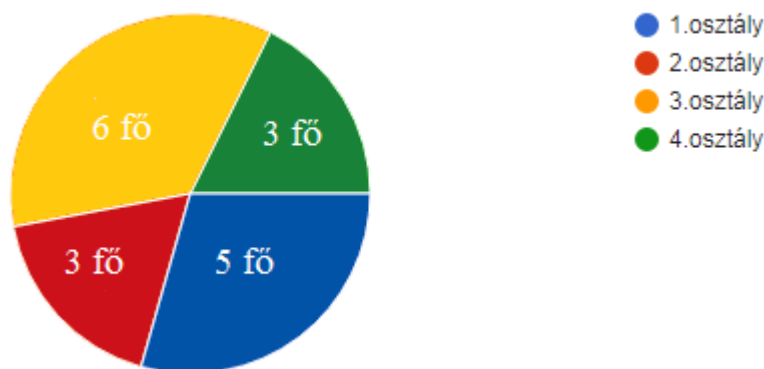
Kíváncsi is voltam ezek után, hogy az azonos intézményt fejezőknek lesz-e megegyező, vagy hasonló véleményük, lesz-e ebben a valamilyen kapcsolat? Viszont erre utaló megegyezéseket nem találtam, aminek a kicsi minta lehet az oka.

A következő kérdésben a tanárok szakmai tapasztalata érdekelt, az volt a kérdésem, hogy: *Mióta dolgozik tanítónőként a közoktatásban?*

- **9 fő- 21-30** éve dolgozik szakmájában
- **2 fő- 11-20** éve dolgozók
- **6-fő- 0-5** év tapasztalattal rendelkezők pedig

A hasonló munkatapasztalattal dolgozók válaszaik több kérdésnél is megegyeznek, legnagyobb számban megmutatkozik ez a 21-30 éve dolgozók csoportjánál. Mégpedig részt vettek már hasonló múzeumpedagógiai foglalkozáson, amit nem tudnának saját eszközeikkel megvalósítani.

Mivel a tevékenységet nem tudtam minden korosztállyal kipróbálni, arra is kíváncsi voltam, hogy a különböző osztályokkal együtt dolgozó tanárok másképpen reagálnak-e a foglalkozásra, melyik korosztályra tekintve látják a legalkalmasabbnak a foglalkozást? Az ezutáni kérdésem, hogy *Hányadikos gyerekeket tanít?*

Legtöbbjük 3. osztályos tanulókat oktat, ez pontosan 6 főt jelent. Következő a sorban az 1. osztály, ebben a csoportban 5 fő jelezte választát. A 2-4. osztály válaszadói megegyenek, összesen 3-3 fő mindkét helyen. Megegyezést a válaszaikban nem lehet tapasztalni, valószínűleg a kis létszám miatt, leginkább a munkaévek számainál láthatunk egyezéseket.

A foglalkozással kapcsolatos vélemények kiértékelése

A foglalkozás véleményezésénél az első kérdésem az volt, hogy *Részt vett-e már korábban múzeumpedagógia foglalkozáson?* A válaszadók közül ezelőtt összesen 3 személy vett részt múzeumpedagógiai tevékenységben. Ez a három pedagógus hagyományörző múzeumlátogatáson vett részt az Ungvár, Munkács és a Nagyberegi tájház szervezésében. A résztvevők mindegyike +20 éves pedagógiai munka tapasztalattal rendelkezik. Osztályonként viszont, mindegyik különböző évfolyamban tanít.

A következő *Ön szerint a múzeumpedagógia módszerek alkalmazása feladata-e az elemi osztályos képzésnek és tanításnak?* kérdésnél, habár nem vettek részt a válaszadók közül sokan múzeumpedagógiában, mégis 14-en úgy gondolják, hogy hasznosak ezek a tevékenységek, ezeket pedig kivitelezhetőnek tartják, de ezt a pozitív hozzáállásukat gyakorlatba nem ültetik át, tehát nem keresnek önállóan múzeumpedagógia tevékenységeket és nem, szerveznek múzeumlátogató foglalkozásokat az osztályaik számára. A tevékenységben említett fogalmak megismerését is fontosnak tartják. Mindössze hárman nem gondolják kivitelezhetőnek, ők a +20 éve dolgozók csoportjába tartoznak.

A következő kérdésnél, ahol arra kérdeztem rá, hogy *A módszer alkalmazását saját eszközeivel meg tudná-e valósítani?* A legtöbben 12 tanító azt mondja, hogy nem tudná a saját eszközeivel kivitelezni a tevékenységet, a maradék pedig csak részben tudná megvalósítani. Azok a válaszadók, akik nem tudnák a kivitelezni a tevékenységet, tehát azok, akik többségben vannak, ők magas számban 20 év körüli munkaviszonnyal rendelkeznek. Ennek oka lehet a továbbképzések hiánya, illetve az önfejlesztés.

Az ezutáni kérdés, hogy *Milyen nehézségekbe ütközne a módszer alkalmazása?* Főként nehézséget okoz a szükséges eszközök hiánya és beszerzése, a 17 válaszadóból 14-en erre hivatkoztak. Az egyik válaszadó így fogalmazott *„Nem rendelkezek megfelelő bemutató anyagokkal, műtárgyakkal. Nehezen kivitelezhető lenne, hogy minőségi munkát mutassak be a gyermekeknek.”* A többi három pedig a tapasztalat hiányát nehezteli. Ez utóbbinál az ismerethiányra hivatkoztak mindegyike 20-30 éve tanítói pályán dolgozó pedagógus, akik a Munkácsi Tanítóképzőben szerezték diplomájukat, illetve nem is vették még részt hasonló tevékenységben.

A záró kérdésnél, hogy *Milyen hibákat vél felfedezni a tevékenységben?* egy valaki úgy gondolja a *„Túl nagy osztály közösség”* hiba lehet. Ezt az indoklását az utolsó kérdésben, ami *Mit változtatna a tevékenység-módszerrel kapcsolatban?* kifejti, mint *„Kisebb csoportokra bontás, hogy mindenki ki tudja venni a részét a feladatnál”*. Többen nem vélték hibát felfedezni a gyakorlatban, ők életkorban idősebb korosztály, hiszen több 10 éves munkatapasztalattal

dolgoznak. Tanulmányaikat tekintve fele-fele arányban a II.RFKMF főiskolát es a Munkácsi Tanítóképzőt végezték. A kitöltők közül 10-en nem változtatnának semmit a tevékenység-módszerrel kapcsolatban, pozitív véleménnyel vannak róla „*Semmit, nagyon érdekesnek tűnik.*”, „*Szerintem jó, hogy közlelről, tevékenykedve ismerteti meg a gyerekekkel a művészeteket*”.

A második részhez kapcsolódóan a legnagyobb akadály, ami felmerül, hogy nincs elég művészeti alkotás, amit be tudnának mutatni. Én a foglalkozáson bemutatott mintaeszközöket a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola szaktantermének a gyűjteményéből válogattam. A problémát meg lehet oldani azzal, hogy olyan alkotásokat, olyan tárgyakat kér be a pedagógus, ami a gyerekeknél otthon lehet, akár saját munkákat is bemutatathat. A grafikai ágnál megismertethet olyan könyveket, amelyekben illusztrációkat figyelhetnek meg a diákok (pl.: Irka). Itt meg kell magyarázni, hogy azok is grafikai munkák, amik a könyvben is benne vannak. A gyerekek saját munkáit is fel lehet használni. A tárgyak így kiválthatók azokkal az alkotásokkal, amik saját kézzel készültek. A legtöbb helyen faluban és városon is van szobor, vagy általában katolikus templomokban is megtalálhatóak különböző szentek szobrai, amit be lehet fényképezni és bemutatni a gyerekeknek. Az alapanyagok az minden gyereknél megtalálhatók ilyen a gyurma, festékek, stb., amelyeket az eszközök ismertetésénél felhasználhatók. Az eredeti műveket akár nyomatokkal, fényképekkel is ki lehet váltani. Ahogy az egyik kérdőív kitöltő fogalmazott minden csak akarat kérdése. A tevékenység nem csak az eszközszámtól függ, hanem attól is, hogy a tanár hogyan is dolgozza fel és mutatja be azt.

Összegzés

A szakdolgozatom kapcsán tematikus kutatást végeztem egy témában a művészetek nyelvét és terminológiáját körbejárva, amire saját foglalkozástervet állítottam össze, és próbáltam ki a gyakorlatban. A dolgozatomat három részre osztottam fel. Az I. és II. fejezetben a képzőművészeti ágak besorolásáról, a képzőművészeti műfajok bemutatásáról és a különböző témaábrázolásokról számolok be.

Az ezután következő fejezetben pedig a gyakorlati részről, az elemi iskolások képzőművészeti ágak és műfajok megkülönböztetéséről írok.

A dolgozatom során szerettem volna tisztázni, hogy a képzőművészeti ágakat hogyan soroljuk be. Láttam, hogy nagyon sok megközelítésből foglalkoznak a besorolással. A képzőművészeti ágak között néha homályosak a határok és érdemes ezzel a gyakorlatban is foglalkozni. A száraz elméleti és tudományos megközelítés helyett, egy játékos élményközpontú elemi osztályos gyerekek számára is érdekes és informatív foglalkozást létrehozása volt a célom. A foglalkozás és gyakorlati tevékenység segítségével a gyerekek megkülönböztetik a különböző ágakat, műfajokat és rájöjjenek arra, hogy hogyan, mivel és milyen megfogalmazási formákban-műfajokban dolgozik egy festő, egy szobrász és egy grafikus.

A videó anyag segítségével átadott elméleti anyag, ahol különböző művészek műtermeibe látogattunk és az alkotáshoz használt eszközeiket néztük meg munka közben, jól párosult a „bőröndmúzeum” rendszerező játék. Véleményem szerint a gyerekek számára mindez világos, szemléletes és érthető volt. A visszajelzések alapján nem okozott gondot a fogalmak megértése és a feladatok teljesítése egyik osztályban (1,2,4. osztályban) sem. A bőröndös játékot nagyon élvezték, amivel sikerült közelebb hozni számukra a képzőművészetet. A tapasztalatok alapján a 4-dik osztályban működik a legjobban a tevékenység, az alsós csoportok számára nehezen működött a csoportos munka, mivel ehhez még nem voltak hozzászokva és több fogalom ismertelen volt számunkra, így rengeteg új ismeretanyag megismerésével kellett foglalkoznunk. A 4. osztályban több fogalom is terminus, már ismert volt, így ebben az osztályban, inkább ismeretmélyítésről és gyakorlásról beszélhetünk, amit a játékos formában, a megszokott órai tevékenységtől eltérő tevékenység újdonsága felerősített.

A karanténhelyzet és a háborús helyzet miatt nem tudtam tovább folytatni a tevékenységet. Így csak egy iskolai alsós osztályaiban jártam és a harmadik osztály itt is kimaradt, valamint a tervek szerinti több helyszínen és osztályközösségben nem sikerült elvégezni a foglalkozást. A több gyakorlati foglalkozás minta hiánya miatt, olyan gyakorló pedagógusokat kérdeztem meg online kérdőív formájában a foglalkozástervről, akik elemi osztályokban tanítanak, hogy

véleményezzék az általam összeállított programot tapasztalataik alapján. Következtetésként lehet vonni, hogy ez a tevékenység csak úgy tudna működni, hogy van egy tanár, aki felkészül a „Bőröndmúzeum” foglalkozásból, és ő utazik egyik helyről a másikra bemutatva az órát. Mivel plusz felkészülést vesz igénybe, így ez a pedagógusok számára nem egy önállóan elvégezhető feladat. Tehát egy új vagy a megszokottól eltérő foglalkozástervet a legtöbb pedagógus nem akar beépíteni a munkájába, mivel túl sok plusz munkával jár. A 17 válaszadó egyöntetű válaszaiból, az a hozzáállás tükröződik vissza, hogy a legtöbb új módszer alkalmazásával az a probléma, hogy túl sok plusz teendővel jár, ami még inkább megnehezíti a pedagógusok munkáját, s emiatt sokan nem végzik el ezeket a tréningeket, vagy saját erőből nem állnak neki, egy-egy új módszer megismerésének. Mivel kevés mintával dolgoztam, ezért úgy gondolom, hogy azért nem lehet általánosítani ezzel a negatív hozzáállással kapcsolatban és a jelenlegi stresszhelyzet és a karantén helyzetben bevezetett változtatások és új-szokatlan-megterhelő tanítási helyzet is befolyásolta a pedagógusok véleményét. Az alkalmazkodó képességünket próbára tevő helyzetek egymásra halmozódásába és az „új módszerek” beépítésébe sokan belefáradtak és zárkózottá tette a pedagógusokat az újítások felé, amiben csak a plusz munkát látják meg a legtöbben.

Azt gondolom, hogy a gyakorlatban levezetett múzeumpedagógiában is alkalmazott „Bőröndmúzeum” foglalkozás nagyon jó módja annak, hogy a gyerekekkel megszerettessük a művészetet. Ezzel közelebb hozzuk a műtárgyakat, a művészet testközelű megtapasztalásának élményét a gyerekekhez. Úgy gondolom, hogy több ilyesfajta foglalkozást kell, beépítünk a tanmenetbe, hiszen egy kézzelfogható élményt viszünk be az iskolai oktatásba és a tantermekbe. Két éve dolgozom alsós tanítónéniként és én is örülök annak, amikor a monoton tanteremi órák után valami más és érdekes tevékenységet folytatunk az osztállyal, együtt közösen nem csak képernyők előtt ülve. Illetve játszva tanulni és tanítani egy olyan élmény, amiben gyerek és tanár egyaránt kibontakozhat, feltöltődhet, ezzel a kifejezett foglalkozással pedig befolyásolhatjuk a diákok szemléletét a művészetről, közelebb hozhatjuk azt, amit, sokan csak a könyvekből és képernyőkön keresztül ismernek meg.

Pályakezdő pedagógusként magabiztosabb lettem a gyerekekkel folytatott közös munkában, már tudom, hogy nem kell ódzkodni attól, hogy átrendezzük az osztálytermet ideiglenesen egy-két órára és nem csak padban ülve csendben folyhat hasznos munka, a „munkazaj” az nem mindig fegyelmetlenséget és rosszat jelent. A foglalkozás tervezése kapcsán, több hasznos technikával is bővült az eszköztáram, azzal, hogy több osztályba is bevihettem ezt a munkát és megtapasztaltam a gyerekek nyitottságát, ami felbuzdított arra, hogy több hasonló tevékenységet keressek és alkalmazzak a további munkám során.

Резюме

У зв'язку з моєю темою провела тематичні дослідження навколо мови та термінології мистецтва, у якій я створила свої власні плани заняття та випробувала їх на практиці. Розділила тему на три основні частини: у I і II розділі – говорю про класифікацію образотворчого мистецтва, про різні жанри образотворчого мистецтва та про основні теми мистецтва, як зображення людини, - предметів та природою

У III розділі пишу про практичну візуально виховною роботою початкової школи і покажу які можливості мемо відмінності між мистецтвом та жанрами.

Під час своєї роботи класифікувала перераховані філії мистецтва. Побачила, що вони мають багато підходів до класифікації. Серед образотворчих мистецтв кордони іноді є невизначеними, і варто займатися з цією проблематикою. Замість сухого теоретичного та наукового підходу, навчальний процес потрібно урізноманітнити цікавими та інформативними заняттями. За допомогою занять та практичної діяльності діти розрізняють різні гілки, жанри мистецтва та дізнаються, як, у яких формах і жанрах працює художник- живописець, скульптор та графік.

Теоретичний матеріал, переданий через презентацію з допомогою відеоматеріалів, в якому ми спостерігали роботу різних художників і спостерігали за їхніми інструментами. Під час практичної діяльності «валізного музею», ігровий діяльність систематизує теоретичне знання.

На основі відгуків, не було непорозумінь та складнощів виконання завдань у жодному з класів (1,2,4 класу). Валізна гра була дуже корисною, таким чином учні могли усвідомити знання про мистецтво, художня праця, і життєдіяльність миців стало більш зрозумілим для них. На підставі досвіду, цей комплексний- музейно педагогічний діяльність є ефективним у 4-у класі Для початківців 1.-го і 2.-го класу важко давалася групова робота, оскільки вони не звикли до цього, і тому ми повинні були мати справу з узагальненням багатьох основних знань. У 4-у класі багато чого вже було знайомим, тому в цьому класі ми більш повторювали знання та практику, в ігровій формі яка відрізняється від «нормальної», щоденної шкільній діяльності. Через ситуацію карантину та військового стану, не могла продовжувати діяльність «валізного музею» у інших класах і школах Закарпаття, не мала можливість працювати у третьому класі.

Через відсутність проведених практичних занять попросила практикуючих вчителів, які працюють у початкових класах, що коментували мою роботу і поділили зірною своє бачення про музейна педагогічну діяльність., На основі відповідей онлайн-квізу можна зробити висновок, що ця діяльність в тому випадку є ефективним, якщо педагог сама

готується до "валізного музею", яка для багатьох є важкою і більш обтяжливою роботою, оскільки це займає додаткову підготовку, тому це додаткове завдання для вчителів. Отже, більшість вчителів не хочуть включати цю практику в свою діяльність. За одноголосним рішенням у 17 респондентів, відображається що використання найбільш нових методів є проблематичною через те, що вона має занадто багато додаткових завдань, з якими ще важче працювати вчителям, Оскільки я працювала з малою кількістю зразків, ця негативна ставлення не може бути загальною для всіх педагогів і так вважаю, що ситуація зв'язано з негативним ставленням до нових методів які ми всі повинні були ключити до своєї роботи у карантинному періоді. Накопиченні проблемні випробовують нашу адаптуючу здатність та включення "нових методів" стануть тригерами стресу. Я вважаю, що "музей валіза" на практиці є дуже хорошим способом наблизити дітей до мистецтва. Я вважаю, що ми повинні більше ігрових занять включати в навчальну програму, оскільки приносимо відчутний досвід у шкільній діяльності.

Два роки працюю вчителем початкових класів, і рада мати цікаву діяльність з класом після одноманітних уроків. Учити граючись і вчитися граючись - це метод, який маємо застосувати на заняттях з учнями. Як випускник педагогічного факультету протягом проведення музейно педагогічної діяльності, я стала більш впевненою у своїй роботі з дітьми. Я розширила свій інструментарій з корисними методами, зазнала відкритості дітей, і певнена що і надалі маю застосувати подібні діяльності під час моєї роботи - як Педагог.

IV. Mellékletek-Irodalomjegyzék

Aleš Krejča (1986): A művészi grafika technikái. Corvina -Artia, Budapest - Prága

Az esztétika az antikvitásban (2001).

Letöltés helye: <https://www.sulinet.hu/tovabban/felveteli/2001/9het/esztetika/esztetika9.html>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020.04.27.)

Bergendi Rita (2011): A modern művészet. Digitális Kompetenciaalapú Tananyagfejlesztés

Bodóczky István (2003): Vizuális nevelés. Magyar Iparművészeti Egyetem, Budapest

Boris Groys (2006/1): Médiaművészet a múzeumban. Balkon

Clark Kenneth (1985): Nézeteim a civilizációról. Gondolat Kiadó, Budapest

Elekfy Jenő, Ferenczi Béni, Molnár C. Pál, Szobotka Imre, Szőnyi István, Varga Nándor Lajos

(1941): A képzőművészet iskolája I. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat, Budapest

Ernest Fischer (1962): A nélkülözhetetlen művészet. Gondolat kiadó

Éber László (1935): Művészeti lexikon 1. kötet. Győző Andor, Budapest

Ferenczy László (1989): Hó, hold, cseresznyevirág. A japán fametszetek világa. Képzőművészeti Kiadó, Budapest

Finta József (1970): Építőkockák-épületkockák. Corvina Kiadó, Budapest

Fotó-történet (2012): Az első önarckép

Letöltés helye: <http://fototortenet.blogspot.com/2012/06/az-első-onarckep.html>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020. május 5.)

Fülep Lajos (1970): A magyarországi művészet története. Corvina Kiadó, Budapest

Hadnagy Imre József dr.: A múzeumpedagógia szoros kapocs a múzeum és iskola között.

Letöltés helye: <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/636-a-muzeumpedagogia-szoros-kapocs-a-muzeum-es-iskola-kozott.pdf>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020.05.06.)

Hemrik László (2004): A posztmodern tájkép (www.sulinet.hu)

Henri, Adrian (1974): Landscape and Environment. In: Total Art. Environments, Happenings and Performance. University Press, Oxford

Karancsi Zoltán - Hann Ferenc: Tájkép a művészetben, művészet a tájban

K. Csilléry Klára: Emberábrázolás. Magyar Néprajzi Lexikon.

Letöltés helye: <https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/1-1887.html>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020. május 1.)

Kiss László / _Pogány_ / (2006): Portréfotók.

Letöltés helye: http://fotozz.hu/cikket_megmutat?cikk_ID=24

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020. május 1.)

Kocsis Rudolf (2002): Tárgy és szobrászat. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.

Kovács Nemere: A képzőművészet története.

Letöltés helye: <http://mek.oszk.hu/14000/14064/14064.pdf>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020.04.28.)

Kulturális Enciklopédia: Az expresszionizmus művészete

Krasznai Barbara: Portréfestők.

Letöltés helye: <https://www.portrefestok.hu/>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020.04.29.)

Lajta Edit (1973): Művészeti kislexikon. Akadémiai Kiadó, Budapest

Lázár Béla dr.(1914): A monumentális szobrászat alaptörvénye (346-355o.)

L. Menyhért László (1996): Képzőművészeti irányzatok a XX. század második felében. Stúdium Kiadó, Nyíregyháza

Letöltés helye: <http://www.mke.hu/lyka/13/346-355-szobor.htm>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020.04.28.)

Lyka Károly (1964): Kis könyv a művészetről. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat, Budapest

Lyka Károly (2002): Művészet. Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára, Budapest

Lyka Károly, Bárdos Artúr (2002): Művészet. A portré hanyatlása. Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára, Budapest

Marcel Duchamp írása a ready-made-ről, Kappanyos András fordítása

Mészáros Márta (2011-2012)

Letöltés helye: <URL:http://szemkontaktus.wordpress.com/adalekok/>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020.04.27.)

Miklós Pál (1973): A sárkány szeme. Bevezetés a kínai piktúra ikonográfiájába. Corvina Kiadó, Budapest

M. Kiss Pál (1996): Művészetről mindenkinek, Corvina Kiadó, Budapest

Nabuo, I. et al. (1980): Japán művészet. Corvina Kiadó, Budapest

Petrovics Elek (1908): A tájkép virágzása. Művészet 7/3.

René Berger (1977): A festészet felfedezése I. kötet. Gondolat Kiadó, Budapest

Sebők Zoltán (1996): Az új művészet fogalomtára, Orpheusz Kiadó

Sérullaz, Maurice (1983): Az impresszionizmus enciklopédiája. Corvina Kiadó, Budapest

S. Nagy Katalin (2001): Önarcképek – A művész szerepváltozásai

Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Absztrakt, nonfiguratív, antiművészet

Sulinet: Művészet történet 12. évfolyam. A neodadaizmus. Fogalomgyűjtemény

Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Az egzisztencializmus, az absztrakt expresszionizmus az USA-ban

Sulinet: Művészettörténet 12. évfolyam. Kubizmus 1907-1914

Szabados Árpád (1972): Metszés és nyomtatás. Corvina Kiadó, Budapest

Szabó Attila (1997): Művészettörténet képekben. AKG Kiadó, Budapest

Szana Tamás (1902): A modern tájkép. Művészet 1/6.

Szépművészeti Múzeum. Bemutatjuk az utazóböröndöt, 2019

Letöltés helye: <https://www.szepmuveszeti.hu/bemutatjuk-az-utazoborondot/?fbclid=IwAR2ZowKW95C19E1X47jT5TmT3W4E493jDWsfSZRSdElcYfeIEitIE4cknKU>

(Utolsó megtekintés dátuma: 2020.05.06.)

SZ. N. Zseleznyak, O. V. Lamonova (2014): Képzőművészet. Geneza Kiadó, Kijev

Walker, John. (1992): "Assemblage Art". Glossary of Art, Architecture & Design since 1945
Cambridge Enciklopédia, Maecenas kiadó, 89. old.

Zombori Béla (1996): Művészeti és építészettörténeti kifejezések gyűjteménye. Műszaki Könyvkiadó

Мистецтво навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 клас.

Letöltés helye:

https://mail.google.com/mail/u/0?ui=2&ik=65743be976&attid=0.2&permmsgid=msg-f:1657781149949201761&th=17019f2c2e0f8d61&view=att&disp=safe&realattid=f_k6ahqjw51

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ

Letöltés helye: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Образотворче мистецтво навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи.

Letöltés helye:

https://mail.google.com/mail/u/0?ui=2&ik=65743be976&attid=0.1&permmsgid=msg-f:1657781149949201761&th=17019f2c2e0f8d61&view=att&disp=safe&realattid=f_k6ahqjup0

IV.1. Ábrajegyzék

1. ábra. Képzőművészeti műfajok

Letöltés helye: <https://kmksz.com.ua/wp-content/uploads/2017/12/K%C3%A9pz%C5%91m%C5%B1v%C3%A9szet-SZ.-N.-Zselezyak-2014.pdf>

Utolsó megtekintés dátuma: 2020.05.05.

2. ábra. Edouard Manet: Folies bergere bar

Letöltés helye: https://ru.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Edouard_Manet,_A_Bar_at_the_Folies-Berg%C3%A8re.jpg

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

3. ábra. Franz Xaver Messerschmidt: Character Head

Letöltés helye: <https://museu.ms/collection/object/239606/franz-xaver-messerschmidt-second-beak-head?pUnitId=358>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

4. ábra. Giorgione da Castelfranco: Alvó

Letöltés helye: https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Giorgione_-_Sleeping_Venus_-_Google_Art_Project.jpg

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

5. ábra. Vincent van Gogh: Delelés

Letöltés helye: [https://hu.m.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Delel%C3%A9s_\(Vincent_van_Gogh\).jpg](https://hu.m.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Delel%C3%A9s_(Vincent_van_Gogh).jpg)

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

6. ábra. Robert Cornelius önarcképe

Letöltés helye: <http://fototortenet.blogspot.com/2012/06/az-also-onarckep.html>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

7. ábra. Rembrandt: Önarckép (1669)

Letöltés helye: <http://szalon.arnolfini.hu/snk-rembrandt-onarckep/>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

8. ábra. Caravaggio: Csendélet virágokkal

Letöltés helye: <https://hirmagazin.sulinet.hu/HU/pedagogia/viragok-vetelkedese>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

9. ábra. Paul Cézanne: Csendélet almával és narancssal

Letöltés helye: <https://www.wikiart.org/en/paul-cezanne/apples-and-oranges>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

10. ábra. Roy Lichtenstein: Csendélet a palettával

Letöltés helye: https://www.acquavellagalleries.com/exhibitions/the-pop-object-the-still-life-tradition-in-pop-art?fbclid=IwAR0_d-GRw7w9sOtBLjh8RvfEAUx70m5s0rpv90hHxPioyHgqwqwlMTXYGdl

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

11. ábra. Daniel Spoerri: Asztal

Letöltés helye.

[https://www.pinterest.com/pin/288723026095543676/?amp_client_id=CLIENT_ID\(\)&mweb_unauth_id=%7B%7Bdefault.sessi on%7D%7D&from_amp_pin_page=true](https://www.pinterest.com/pin/288723026095543676/?amp_client_id=CLIENT_ID( )&mweb_unauth_id=%7B%7Bdefault.sessi on%7D%7D&from_amp_pin_page=true)

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

12. ábra. Marcel Duchamp: Biciklikerek

Letöltés helye: <http://www.okosmozi.hu/szobrok/biciklikerek>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

13. ábra. Hokuszi: A nagy hullámon túl

Letöltés helye: https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Great_Wave_off_Kanagawa2.jpg

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

14. ábra. Caspar David Friedrich: Vándor

Letöltés helye: <http://www.okosmozi.hu/festmenyek/vandor>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

15. ábra. Claude Monet: Impresszió, a felkelő nap

Letöltés helye: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Impresszionizmus>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

16. ábra. Vincent van Gogh: Csillagos éj

Letöltés helye: <https://afuzet.hu/a-vilag-leghiresebb-festmenyei-csillagos-ej/>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

17. ábra. V. V. Kandinszkij: Sárga, vörös, kék (1925)

Letöltés helye: https://www.wikiwand.com/hu/Absztrakt_m%C5%B1v%C3%A9szet

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

18. ábra. Franz Marc: A kék ló

Letöltés helye: https://hu.wikipedia.org/wiki/Franz_Marc

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

19. ábra. Edvard Munch: Sikoly

Letöltés helye: https://hu.wikipedia.org/wiki/A_sikoly

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

20. ábra. Pablo Picasso: Avignoni kisasszonyok

Letöltés helye: <https://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/the-girls-of-avignon-1907>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

21. ábra. Pablo Picasso: Madár-szobor

Letöltés helye: <https://www.kozterkep.hu/7590/madar-szobor>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

22. ábra. Georges Braque: Csendélet: A nap

Letöltés helye: <https://new-linker.info/fajta/a-kubizmusrol-annak-jellemzoirol-es-muveszeirol/>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

23. ábra. Mark Rothko: No.13 (fehér, piros, sárga)

Letöltés helye: <https://www.metmuseum.org/ru/art/collection/search/484362>

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05.

24. ábra. Kenneth Noland: Kezdet

Letöltés helye:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:%27Beginning%27,_magna_on_canvas_painting_by_Kenneth_Noland,_Hirshhorn_Museum_and_Sculpture_Garden,_1958..jpg

Utolsó megtekintés dátuma:2020. 05.05

25. ábra. Festő eszközök, alapanyagok bemutatása

Letöltés helye: <https://www.vecteezy.com/vector-art/2305769-set-of-painting-tools-elements-cartoon-colorful-vector-concept-art-supplies-easel-canvas-paint-tubes-textile-paint-brushes-with-different-models-etc-vector-creative-materials-illustration>

Utolsó megtekintés dátuma: 2022.02.20.

26. ábra. Szobrász eszközök, alapanyagok bemutatása

Letöltés helye: <https://www.vecteezy.com/vector-art/2305769-set-of-painting-tools-elements-cartoon-colorful-vector-concept-art-supplies-easel-canvas-paint-tubes-textile-paint-brushes-with-different-models-etc-vector-creative-materials-illustration>

Utolsó megtekintés dátuma: 2022.02.20.

27. ábra. Grafikai eszközök, alapanyagok bemutatása

Letöltés helye: <https://www.art-center.hu/grafikai-eszkozok>

Utolsó megtekintés dátuma: 2022.02.20.

28. ábra. A gyakorlati foglalkozás ismertetése, ismerkedés a bőrdöng tartalmával (saját felvétel)

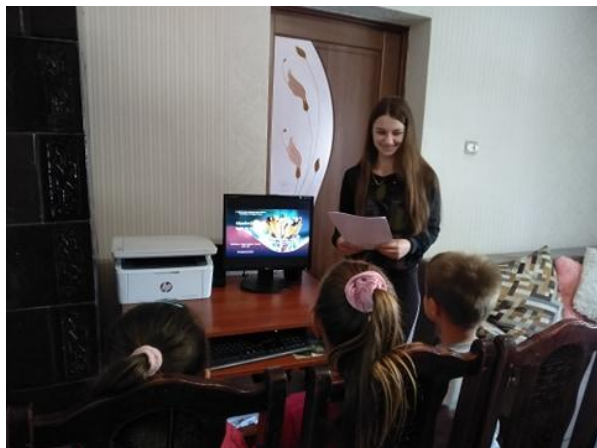
29. ábra. A foglalkozás elején az osztály átrendezése és a kipakolt tárgyak, a feldolgozandó tárgyi anyag rendszerezés előtt (saját felvétel)

30. ábra. A tárgyak művészeti ágak szerinti csoportosítása (saját felvétel)

31. ábra. Balról-jobbra: a szobrászathoz, festészethez, grafikához kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva (saját felvétel)

V. Gyakorlati rész mellékletei - Foglalkozáson készült képek jegyzéke

2020-s évi foglalkozás, a karantén helyzet miatt otthoni körülmények között
1. Foglalkozás-Elméleti anyag átadása

A gyakorlati foglalkozás ismertetése, ismerkedés a bőrdiák tartalmával

A tárgyak művészeti ágak szerinti csoportosítása

A bőrdond a csoportosítás előtt

A bőrdond a csoportosítás után

Balról jobbra: Szobrászathoz-Festészethesz-Grafikához kapcsolható tárgyak csoportosítva

2021-s évi foglalkozás tanteremi környezetben a 2. osztályban
2. Foglalkozás-Elméleti anyag átadása

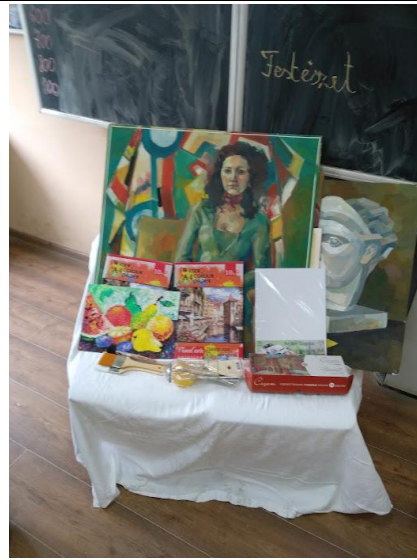
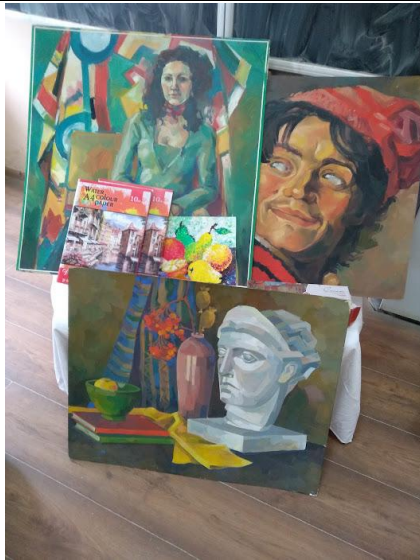
A foglalkozás elején az osztály átrendezése és a kipakolt tárgyak, a feldolgozandó tárgyi anyag rendszerezés előtt

A tárgyak művészeti ágak szerinti csoportosítása

Lent a festészethez kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva

Lent a grafikához kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva

Lent a szobrászathoz kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva

2022-s évi foglalkozás tanteremi környezetben a 4. osztályban
3. Foglalkozás-Elméleti anyag átadása

A foglalkozás elején a kipakolt tárgyak, a feldolgozandó tárgyi anyag rendszerezés előtt

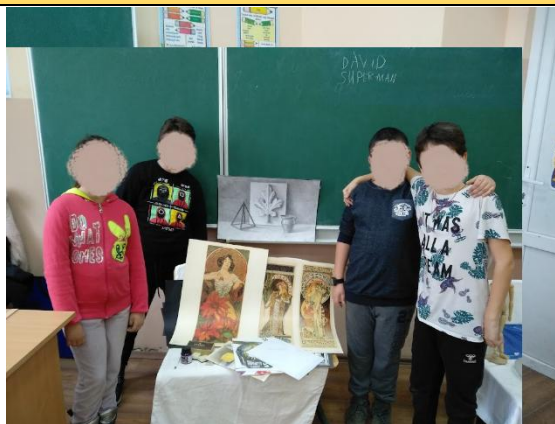
A tárgyak művészeti ágak szerinti csoportosítása

Lent a festészethez kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva

Lent a grafikához kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva

Lent a szobrászathoz kapcsolható tárgyak (eszközök, médiumok, alkotások) jelennek meg csoportosítva

V.1. A tanárokat megszólító felméréshez készült kivonat

A szakdolgozati kutatásom során tisztázom a képzőművészettel kapcsolatos alapvető fogalmakat, és szaknyelvben és oktatásban használt terminológiát magam számára is. Ezek utána azt néztem meg, hogy ezt gyakorlatban az elemi iskola oktatás során, hogyan jelenik meg a tanterveben és milyen foglalkozások épülnek rá. Sokat gondolkodtam azon, hogy ezt a tudásanyagot, hogyan lehet a gyermekek számára átadni az elemi osztályokban úgy, hogy érdekes, interaktív és hasznos legyen. A tanárommal egyeztetve egy játékos, begyakorló, vizuális nevelési tevékenységet terveztem el.

Az elméleti ismeretek átadásához és az arra épülő gyakorlati tevékenységhez két órára épülő foglalkozás előkészítésében egyeztünk meg:

- Az első foglalkozás folyamán bemutatom a gyerekek számára prezentáció és videó vetítés segítségével, ismert művészek műtermeibe ellátogatva ezeket a képzőművészeti fogalmakat: műfaj, stílus, technika, művészeti ágak, eszközök és művészeti eljárások közötti kapcsolatok; megismerkedünk a terminológiával megismerkedünk, a különböző műfaji és stílusbeli különbségekkel.
- A következő alkalom kapcsán építünk fel egy gyakorlati tevékenységet. A forma a gyakorlati tevékenységhez egy múzeumpedagógiában használt foglalkozásforma, ez pedig a „Böröndmúzeum”. Ez egy játékos, interaktív vizuális nevelési foglalkozás.

A készségfejlesztő rejtvényekkel teli Utazóböröndöt kifejezetten az iskolás diákok számára készültek. Miközben egyik feladatot a másik után oldják meg a gyerekek, tájékozódási képességük, vizuális memóriájuk, szókincsük is fejlődik. A közös játékkal eltöltött minőségi idő során az ismerkedés a művészettel egyben egymás megismeréséhez vezet. A múzeumpedagógia legfontosabb feladata, a gyerekek és ifjak múzeumlátogató, a művészeteket értő és befogadó felnőttekké nevelés.

A Böröndmúzeum után kutatva több formát is találtam, amelyek nagyon érdekesek voltak számomra. Ezek a gyerekek számára úgymond egy életközeli élményt adnak a műtárgyak megismerésével kapcsolatban és életközeli, kézfogható élményt visznek be az iskolába. Az egyik megoldás ami leginkább megfogott az, amikor a múzeumok saját magukat, úgymond reklámozva is, egy börönddel meglátogatják az iskolákat és az iskolai környezetben, a börönd tartalmának segítségével elmondják, hogy végül is mi található a múzeumban. Közelebb hozzuk a műtárgyakat, a művészet testközeli megtapasztalásának az élményét a gyerekekhez.

Az általam előkészített foglalkozás kapcsán a gyerekek egy ismeretlen bőröndöt, és mappát kinyitva és azok tartalmát megismerve, ismerkednek meg a művészeti alapfogalmakkal a tárgyak segítségével és azok rendszerezésével és bemutatásával rögzítjük az új ismereteket. Ez a korosztályoknak is megfelelő, játékos forma fontos számomra, a művészet testközeli megtapasztalásának élménye az, ami leginkább megfogott és az, hogy ez az iskolai környezetben is alkalmazható.

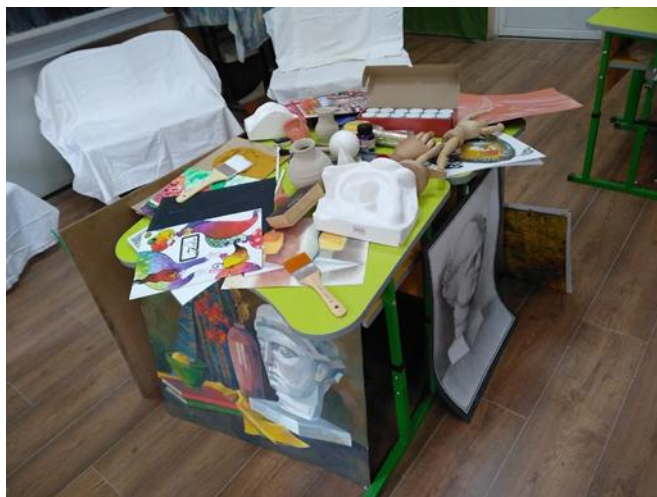
Elméleti rész átadása

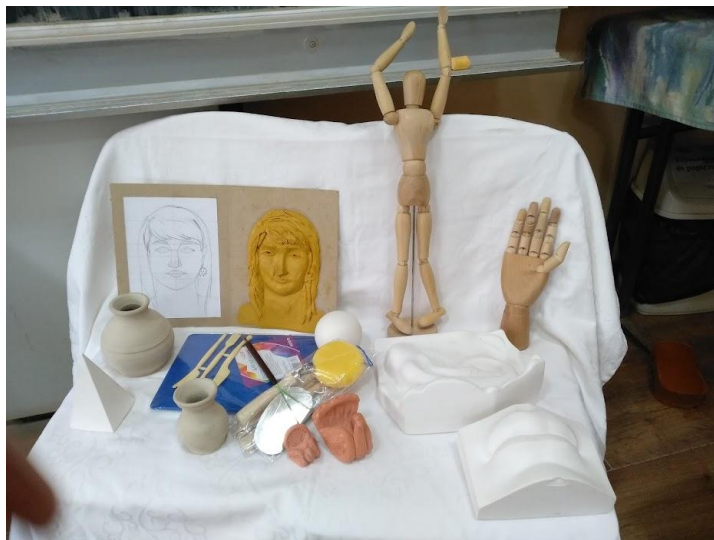
A tárgyak művészeti ágak szerinti csoportosítása

A bőrdöd tartalma a rendszerezés előtt

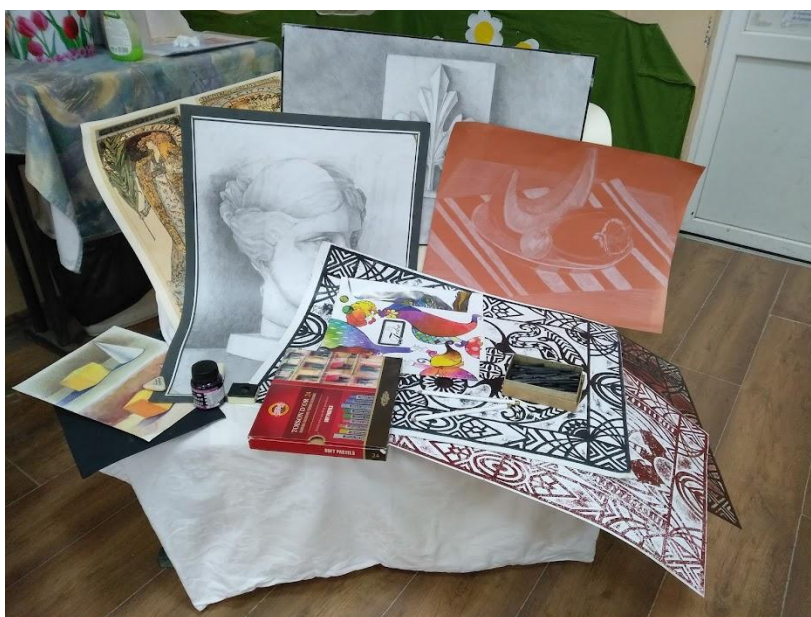
A szobrászati eszközök, alapanyagok és plasztikák rendszerezés után

A festészeti eszközök, alapanyagok és alkotások rendszerezés után

A grafikai eszközök, alapanyagok és alkotások rendszerezés után

V.2. A Google kvízben feltett kérdések

Művészeti fogalmak tisztázása és rendszerezése a Múzeumpedagógiai módszerekkel

Aranyos Rozáliának hívnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tanító szakának MSC-s, végző hallgatója vagyok. Vizuális nevelés módszertanával foglalkoztam a szakdolgozatomban. A szakdolgozatom témája: A festészet, szobrászat, grafika - képzőművészeti ágak bemutatása, valamint különböző műfaji ismertetőjegyek megismerése élmény központú pedagógia tevékenység során, elemi osztályos hallgatók számára.

Kérem, hogy véleményezze a fent bemutatott tevékenységformát és ossza meg az észrevételeit, az alábbi kérdésekre válaszolva.

---

*Kötelező

1. 1. Hány éves?

_____

2. 2. Mi a neme? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

NŐ

FÉRFI

3. 3. Mikor szerezte a diplomáját? *

_____

4. 4. Milyen intézményben és milyen szakot fejezett? *

_____

5. 5. Mióta dolgozik tanítónőként a közoktatásban? *

_____

6. 6. Hanyadikos gyerekeket tanít? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 1.osztály
 2.osztály
 3.osztály
 4.osztály

A tevékenységet értelemező kérdések:

7. 1. Részt vett-e már korábban múzeumpedagógia foglalkozáson? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Igen
 Nem

8. 2. Ha igen, hol és milyen formában? *

---

9. 3. Ön szerint a múzeumpedagógia módszerek alkalmazása feladata-e az elemi osztályos képzésnek és tanításnak? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Igen
 Nem
 Egyéb: _____

10. 4. A fent bemutatott tevékenységet a saját osztályára levetítve kivitelezhetőnek tartja-e? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

Egyéb: _____

11. 5. A tevékenységben említett fogalmak megismerését fontosnak tartja-e? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

12. 6. Segít a tevékenység a fogalmak megértésében? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

Egyéb: _____

13. 7. A módszer alkalmazását saját eszközeivel meg tudná-e valósítani? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

Egyéb: _____

**Завідувачу кафедри
Біді Олені Анатоліївні,
доктору пед. наук, професору
здобувача вищої освіти
Араньош Розалії Олександрівни
студентки II – го курсу,
ОП 013 Початкова освіта, магістр**

ЗАЯВА

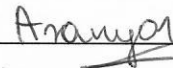
З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

31.05.2022

Дата

Підпис

Bida Olena

tanszékvezetőnek

Aranyos Rozália

II. évfolyamos,

013 Tanítói, magiszteri szakos hallgatótól

NYILATKOZAT

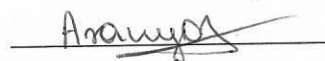
A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2022.05.31.

Dátum

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1011352264

Дата перевірки:
27.05.2022 22:45:57 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
27.05.2022 22:51:05 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Aranyos (Nagy) Rozália

Кількість сторінок: 58 Кількість слів: 16926 Кількість символів: 125167 Розмір файлу: 2.27 MB ID файлу: 1011238058

5.4% Схожість

Найбільша схожість: 1.1% з Інтернет-джерелом (http://acta.bibl.u-szeged.hu/62406/1/keveine_baranyi_ilona_unnepi_kot...)

5.13% Джерела з Інтернету

45

Сторінка 60

0.64% Джерела з Бібліотеки

18

Сторінка 61

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел